Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul central (judecător Cristina Troianovschi)

Dosarul nr. 2a-156/2025 (PIGD: 2-23142545-03-2a-03022025)

CURTEA DE APEL NORD

Colegiul civil și de contencios administrativ

D E C I Z I E

20 mai 2025 municipiul Bălți

Instanța în componența:

Președintele ședinței, judecător Radu Holban

Judecători Svetlana Ghercavii și Cristina Prisacari

Grefier Roxana Iacubovscaia,-

examinând în ședință publică apelul declarat de Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, prin intermediul avocatului Tamara Plămădeală, împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul central) din 13 noiembrie 2024, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Moraru Olga și ***** în contradictoriu cu Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, intervenient accesoriu Hacina Lilia, privind stabilirea gradului de vinovăție în producerea accidentului de muncă, încasarea indemnizației unice pentru deces în accident de muncă, achitarea compensațiilor pentru pierderea întreținătorului, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,-

C O N S T A T Ă :

I. Pretenţiile reclamantelor:

1. La 6 iunie 2023, reclamantele Moraru Olga și *****, reprezentate de avocatul Codreanu Dumitru în baza mandatului seria MA nr. ***** din 29 septembrie 2022 (fila dosarului 2), au depus o cerere de chemare în judecată împotriva pârâtei Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, intervenient accesoriu Hacina Lilia, privind stabilirea gradului de vinovăție în producerea accidentului de muncă, încasarea indemnizației unice pentru deces în accident de muncă, achitarea compensațiilor pentru pierderea întreținătorului, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată (fila dosarului 4-12), completată prin cererea de concretizare a acțiunii din 4 septembrie 2024 (fila dosarului 139-169).

2. În motivarea acțiunii, reclamantele au indicat că la 5 iunie 2022 s-a produs accidentul de muncă în urma căruia la data de 6 iunie 2022 a decedat Moraru Veaceaslav, angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în funcția de „*****", care era soțul și tatăl reclamantelor.

A menționat că conform procesului verbal de cercetarea a accidentului de muncă mortal nr. ISM-2022-PV-62115 din 08.08.2022, emis de Inspectoratul de Stat al Muncii, în urma cercetării efectuate, s-a stabilit că accidentul s-a produs pe teritoriul sălii festive a liceului teoretic „Alecu Russo", în ziua de duminică 5 iunie 2022, unde la 6 iunie 2022 urmau să fie petrecute examenele elevilor, iar salariatul Moraru Veaceslav, era în concediu de odihnă anuală oficial din data de 1 iunie 2022 până pe 1 iulie 2022.

A relevat că din explicațiile salariatului, Pleșca Afanasie, care la acel moment îndeplinea funcțiile de *****, a fost telefonat de Moraru Veaceslav și la data de 4 iunie 2022, i-a comunicat că „vrea duminică să vină să schimbe becurile în sala festivă, la ce Pleșca a spus că să nu vină duminică la muncă și cu asta a terminat discuția. În ziua de duminică, 5 iunie 2022, domnul Pleșca Afanasie era la muncă împreună cu ***** Iațișin Tudor și pe la ora 13:00 a venit domnul Moraru și a spus că se duce după o scară și va veni să schimbe becurile. Pleșca a spus să nu plece, iar pe la 13:30 a venit cu o scară și la acel moment Pleșca și cu Iațișin erau în sala festivă și domnul Pleșca a încercat de câteva ori să îi spună să nu urce că e periculos, dar Moraru Veaceslav nu l-a ascultat și a spus că dacă ei nu vor să îl ajute el va schimba becurile și singur, în final au schimbat primele două becuri de pe scenă apoi au coborât scara în sală. Pleșca și Iațișin țineau scara din ambele părți, iar Moraru Veaceslav se urca sus și la un moment dat s-a dezechilibrat și a

căzut cu capul în jos, lovindu-se, ei au chemat salvarea a fost dus la spital iar pe data de 6 iunie 2022, în urma traumelor primite, a decedat salariatul Moraru Veceslav”.

A reiterat că potrivit concluziilor Inspectoratului de Stat al Muncii despre vinovăția persoanelor implicate în accident s-au indicat două pesoane: decedatul Moraru Veaceslav, care aflîndu-se în concediu de odihnă, venind la lucru duminică a încălcat prevederile instrucțiunii de SSM pentru muncitori nr. 13 aprobată prin ordinul nr. 17C-SSM din 20.09.2021 și directorul Hacina Lilia care a admis lacune în organizarea și supravegherea efectuării lucrărilor la locul de muncă.

A precizat că la data de 5 aprilie 2023, de către Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei a fost recepționată cererea prealabilă expediată de către reclamante, fiindu-le refuzat în repararea prejudiciului.

A considerat că instanța de judecată urmează să constate existența temeiurilor de atragere la răspundere delictuală a pârâtei Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei și gradul de vinovăție a persoanelor implicate.

A precizat că suma indemnizației unice pentru deces în activitatea de muncă a calculat-o în proporția de 100 % a vinovăției pârâtei, în mărime de 485 275,50 lei, pe care solicită a fi diminuată în dependență de gradul de vinovăție care va fi stabilit de instanța de judecată.

A invocat că minimul de existență pentru anul 2022 pentru copii a constituit suma de 2 558,30 lei și solicită ca aceasta sumă să fie încasată lunar în legătură cu pierderea întreținătorului de către copilul ***** și suma de 2 563,40 pe care solicită a fi încasate în beneficiul mamei care are la îngrijire copilul minor, sume ce urmează a fi raportate la gradul de vinovăție a pârâtei.

A apreciat suma prejudiciului moral în valoare de 100 000 lei pentru fiercare dintre reclamante, în legătură cu suferințele psihice și fizice pe care le-au suportat în urma decesului soțului și respectiv tatălui, Moraru Veaceslav.

Solicită reclamantele încasarea din contul pârâtei I.P. „Liceul Teoretic Alecu Russo Orhei” a indemnizației unice pentru deces în accident de muncă în sumă de 485 275,50 lei, încasarea lunară în contul copilului minor, *****, a sumei de 2 558,30 lei ca și compensație pentru pierderea întreținătorului din luna iunie 2022 până la împlinirea vârstei de 18 ani sau 23 de ani dacă își va continua studiile la secția zi într-o instituție de învățământ cu posibilitatea indexării anuale în funcție de rata inflației stabilită de BNM; încasarea lunară în contul soției decedatului, Moraru Olga, a sumei de 2 563,40 lei ca și compensație pentru întreținerea

copilului decedatului din luna iunie 2022 până la împlinirea vârstei de 14 ani a copilului, *****, cu posibilitatea indexării anuale în funcție de rata inflației stabilită de BNM; repararea prejudiciului moral cu o compensație în suma de 100 000 lei pentru fiecare reclamantă și restituirea cheltuielilor de judecată.

La 9 septembrie 2024, reprezentantul reclamantelor Moraru Olga și *****, avocatul Codreanu Dumitru, a depus cerere de concretizare prin care a menționat că potrivit explicațiilor scrise de Hacina Lilia în fața inspectorului de muncă, dumneaei menționează că anterior accidentului „s-a făcut o evaluare a stării de funcționare a lămpilor electrice din incinta liceului, s-a preconizat procurarea lămpilor în vederea lichidării carențelor în școală, termen 27 aprilie 2022, în temeiul Deciziei Consiliului de Administrație, proces verbal nr.8 din 28 martie 2022” pe cînd accidentul s-a produs la data de 5 iunie 2022, deci peste 2 luni și 8 zile de la data emiterii procesului verbal nr.8 prin care s-a constatat carențe în domeniul lucrului lămpilor electrice din incinta școlii, fără însă ca tot acești lucrători să pună în discuție și cu ce instrumente sigure vor fi schimbate acestea lămpi, mai ales acolo unde tavanul este destul de înalt.

A afirmat că la moment sunt o mulțime de scări sau alte utilaje care au diferite platforme cu menirea principală de a preveni riscul de cădere de la înălțime inclusiv chiar dacă salariatului i se face brusc rău pierzându-și echilibru chiar și dacă este în stare de ebrietate, iar angajatorul prin norma de la articolul 9 al.1al Legii nr.186 din 2008 privind securitatea și sănătatea în muncă are o obligație generală „să asigure securitatea şi sănătatea lucrătorilor sub toate aspectele ce ţin de activitatea desfăşurată”, ceea ce nu s-a întâmplat în speța cauzei, astfel, încălcându-se cel puțin acest articol motiv pentru care autoritatea competentă de a cerceta accidentele de muncă a emis acel proces verbal cu prin care s-a conchis vina pârâtei și care nu a fost contestat de partea pârâtă.

A invocat că din spusele soției defunctului Moraru Veaceslav, ultimul a fost telefonat de directoare și rugat să schimbe acele lămpi chiar dacă era în concediu de odihnă, deoarece lunea urma să fie examenul de BAC și ca să fie iluminat cuvenit sala pentru elevi. A fost nevoie ca în mod urgent să se facă aceste lucrări mai ales că anterior cum a explicat directoarea, Hacina Lilia, prin procesul verbal nr.8 din 28.03.2022, întocmit de Consiliului de Administrație al pârâtei s-a luat Decizia de a schimba toate lămpile care nu lucrează până la data de 27.04.2022, iar accidentul s-a produs duminica pe 5.06.2022, deci deja erau în întârziere față de acest termen. Pe data de 6.06.2022 erau preconizate examenele de BAC al elevilor

din Liceu, plus așa cum cert s-a constatat de fapt decedatul a sunat cu o zi înainte, sâmbătă, pe *****, Plești Afanasie, că va veni duminica și va schimba acele lămpi, iar Plești Afanasie și *****, Iațișin, deși în explicațiile sale spuneau că nu au dat acordul ca decedatul să facă aceste lucrări totuși în mod tacit au acceptata aceasta prin faptul că ajutau la ținerea scării când decedatul era sus și cel mai probabil explicațiile că ei au refuzat și i-au spus să nu facă sunt doar cu caracter de desculpare pentru apărarea lor.

A argumentat că ce ține de starea de ebrietate în ședința din 10 iulie 2024 a prezentat răspunsul Comisiei de examinare a contestațiilor contra procesului verbal de constatarea a consumului de alcool nr.18 despre care inspectorul de muncă menționează la pagina 2 din procesul verbal de cercetare a accidentului de muncă ca și probă acel proces verbal nr.18 care spune Comisia că a fost emis ilegal și urmează să fie anulat de către Organul emitent adică de către Spitalul Raional Orhei (deoarece conform Regulamentului dacă persoana este grav accidentată doar din sânge se poate aprecia nivelul alcoolului nu și prin testarea care a fost făcută decedatului în timpul când era grav lovit la cap lui i se făcea acel examen în vederea stabilirii dacă a consumat sau nu alcool), deci sunt dubii dacă era sau nu el în stare de ebrietatea, însă chiar dacă și era argumentează faptul că nu este corect ca atunci când o persoană este admisă mai ales în stare de ebrietatea avansată la locul de muncă să fie doar automat sancționat salariatul ci având în vedere că riscul de prezență în stare de ebrietate a salariaților este unul foarte des întâlnit și de mult timp știut în asemenea cazuri angajatorul urmează să efectueze o serie de măsuri de protecție menite să prevină acest risc.

A considerat că gradul de vinovăție a decedatului este mai mic decât al pârâtei deoarece este un simplu salariat și a dorit ca să asigure cu iluminare adecvată sala unde urma să se petreacă a doua zi examenele.

II. Soluția instanţei de fond:

3. Prin hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul central) din 13 noiembrie 2024 (fila dosarului 175), cererea de chemare în judecată menționată în pct. 1 *supra* a fost admisă, după cum urmează:

”Se stabilește gradul de vinovăție în producerea accidentului de muncă în proporție de 50% pe seama angajatorului Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei și 50 % pe seama angajatului defunct Moraru Veaceslav.

Se încasează de la Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, cod fiscal 1012620010900, cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr. 13 în beneficiul reclamantelor Moraru Olga, născută la *****, cod personal ***** și *****, născută la *****, cod personal *****, ambele domiciliate în *****, suma de 242 637,75 (două sute patruzeci și două mii șase sute treizeci și șapte,75) lei cu titlu de indemnizație unică pentru deces.

Se încasează de la Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, cod fiscal 1012620010900, cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr. 13 în beneficiul reclamantei minore *****, născută la *****, cod personal *****, domiciliată în *****, suma de 1 279,15 (una mie două sute șaptezeci și nouă,15) lei cu titlu de compensație pentru pierderea întreținătorului, care urmează a fi achitată începând cu 06 iunie 2022 și până la atingerea majoratului de către copil.

Se încasează de la Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, cod fiscal 1012620010900, cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr. 13 în beneficiul reclamantelor Moraru Olga, născută la *****, cod personal ***** și *****, născută la *****, cod personal *****, ambele domiciliate în raionul Telenești în *****, suma de a câte 50 000 (cincizeci mii) lei pentru fiecare cu titlu de prejudiciul moral.

În rest, cererea de chemare în judecată se respinge ca neîntemeiată.

Se încasează de la Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, cod fiscal 1012620010900, cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr. 13 în beneficiul statului, taxa de stat de care au fost scutite reclamantele la momentul depunerii acțiunii în mărime de 7 529,13 (șapte mii cinci sute douăzeci și nouă, 13) lei.”

III. Solicitarea apelantului:

4. Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 18 noiembrie 2024 pârâtul - Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, reprezentat de avocata Plămădeală Tamara, a formulat o cerere de apel preliminară împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul central) din 13 noiembrie 2024 (fila dosarului 182-183), iar la data de 18 martie 2025 a depus apel cu indicarea motivelor de fapt

și de drept în temeiul art. 364 și art. 365 Cod de procedură civilă, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunţarea unei noi hotărâri, prin care acţiunea să fie respinsă (fila dosarului 201-203).

IV. Argumentele părților:

5. În motivarea apelului, apelantul a invocat următoarele argumente.

In fapt, la 13.11.2024 Judecatoria Orhei, sediul central, judecător Cristina Troianovschi, a examinat în şedinţa de judecata cauza civila la cererea de chemare în judecata înaintată de Moraru Olga şi ***** îm potriva IP LT „Alecu Russo", reprezentate de avocatul Codreanu Dumitru, privind stabilirea gradului de vinovăţie în producerea accidentului de muncă, incasarea indemnizaţiei unice pentru deces în accident de muncă, achitarea compensaţiilor pentru pierderea întreţinătorului. repararea prejudiciului moral şi compensarea cheltuielelor de judecată. Instanţa a pronunţat hotărârea (dispozitivul) prin care s-a hotărât:

1. Se stabileşte gradul de vinovăţie în producerea accidentului de muncă în proporţie de 50% pe seama angajatorului Instituţia Publică Liceul Teoretic „Alecu Russo" Orhei şi 50 % pe seama angajatului defunct Moraru Veaceslav.

2. Se încasează de la Instituţia Publică Liceul Teoretic „Alecu Russo" Orhei, cod fiscal 1012620010900. cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr.13 în beneficiul reclamantelor Moraru Olga, născută la *****, cod personal ***** şi *****, născută la *****, cod personal *****, ambele domiciliate în *****. suma de 242 637,75 (două sute patruzeci şi două mii şase sute treizeci şi şapte,75) lei cu titlu de indemnizaţie unică pentru deces.

3. Se încasează de la Instituţia Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, cod fiscal 1012620010900. cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr. 13 în beneficiul reclamantei minore *****. născută la *****, cod personal *****, domiciliată în *****, suma de 1 279,15 (una mie două sute şaptezeci şi nouă. 15) lei cu titlu de compensaţie pentru piederea întreţinătorului, care urmează a fi achitată începând cu 06 iunie 2022 şi până la atingerea majoratului de către copil.

4. Se încasează de la Instituţia Publică Liceul Teoretic „Alecu Russo" Orhei, cod fiscal 1012620010900. cu sediul în mun. Orhei, str. Vasile Lupu nr.13 în beneficiul reclamantelor Moraru Olga, născută la *****, cod personal ***** şi

*****, născută la *****, cod personal *****, ambele domiciliate în *****, suma de 50 000 (cincizeci mii) lei, cu titlu de prejudiciu moral.

În rest, cererea de chemare în judecată se respinge ca neîntemeiată.

Se încasează de la Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei, cod fiscal 1012620010900, cu sediul în mun. Orhei, str./ Vsile Lupu, 13 în beneficiul statului, taxa de stat de care au fost scutitye de drept reclamantele la momentul depunerii acțiunii, în mărime de 7 529,13 (șapte mii cinci sute douăzeci și mnouă,13) lei.

Consideră apelanta că soluția primei instanțe este neîntemeiată, urmând a fi casată, din următoarele motive:

1.Instanța de fond a menționat că ”la data de 05.06.2022, decedatul Moraru Vasile se afla la locul de muncă și își exercita atribuțiile de serviciu”. Instanța a mai indicat că ”în comiterea accidentului de muncă soldat cu decesul lui Moraru constă în faptul că angajatorul nu a întreprins măsuri suficiente în vederea asigurării securității muncii salariatului vizat, și anume angajatorul nu a acordat salariatului Moraru tehnica special adaptată pentru a asigura securitatea angajatului în exercitarea atribuțiilor de serviciu, și că angajatorul a admis prin intermediul prepușilor săi ca salariatul să îndeplinească lucrări de serviciu în afara orelopr de serviciu în afara orelor de program, în stare de ebrietate.”

2. Apelanta consideră eronată motivația instanței de fond menționată mai sus, fiind subiectivă, deoarece nicio normă juridică nu obligă angajatorul să asigure cu tehnică special adaptată în perioada concediului, în zi de duminică (zi de odihnă) salariatului, fără a coordona și emite un ordin în acest sens de rechemare din concediu a salariatului, și admitere a îndeplinirii sarcinii de muncă în zile de duminică. Iar sintagma a ”admis prin intermediul prepușilor săi ca salariatul să îndeplinească lucrări de serviciu în afara orelor de lucru” este neclară și nemotivată suficient. Instanța nu a indicat prin ce metode a constatat că angajatorul a admis prin prepușii săi ca Moraru să îndeplinească sarcini necoordonate cu administrația, spre exemplu: i-a amenințat, i-a obligat, le-a indicat prin telefon sau verbal, prin intermediul altor salariați etc. Prin care acțiuni s-a constatat că s-a admis prin prepușii săi nu se cunoaște.

3. Respectiv, accidentul mortal a avut loc în instituție, însă Moraru încălcând un contract de muncă, fișa de post, instrucțiunea cu privire la securitatea muncii, a intrat în mod abuziv în stare de ebrietate în instituție, în zi de duminică, și încă aflându-se în concediu anual (ordinul nr. 130 din 01.06.2022, concediu din 01.06.2022-01.07.2022), nefiind chemat la serviciu a mai adus în instituție utilaj străin (scară), fără acordul și permisiunea administrației instituției, iar instanța a menționat că acest fapt nu împiedică calificarea acestuia ca accident de muncă, pentru că accidentul a avut loc în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu. Cu o așa motivație reiese că orice salariat din orice instituție publică poate să vină într-o instituție publică oricând, fie noaptea, fie în zi de odihnă, ca să-și îndeplinească atribuțiile de serviciu când dorește, cum dorește, iar în caz de accident de muncă se va considera că și-a îndeplinit atribuțiile de serviciu. La ce bun există legislație, acte normative, administrative, regulamente, instrucțiuni, dacă putem veni la muncă oricând pentru a îndeplini atribuțiile de serviciu !

4. Prin ordonanța procurorului privind refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal din 15.08.2022, procurorul a constatat în cadrul examinării procesului penal, cu certitudine că la data de 05.06.2022 Moraru, fiind în concediu annual de odihnă, conform ordinului nr. 130 din 01.06.2022, nu a manifestat prudență sporită în timpul muncii, încălcând prevederile art. 1.2, pct. b), e), f) din Instrucțiunea nr. 13. Din materialele dosarului s-a constatat că Moraru Veaceslav a fost instruit de către Kolodrevschi Oxana privbind securitatea și sănătatea în muncă.

5. Conform art. 183 Cod penal, se pedepsește fapta de încălcare de către o persoană cu funcție de răspundere a tehnicii securității, a igienei industriale sau a altor reguli de protecție a muncii, dacă această încălcare a provocat accidente cu oameni au alte urmări grave. Astfel organul de urmărire penală a constatat că persoanele responsabile din cadrul LT ”Alecu Russo” nu au admis careva încălcări prin prisma art. 183 CP.

6. Reclamantul face trimitere la art. 18 alin. (2) din Legea nr. 186 privind securitatea și sănătatea în muncă, precum că, în caz de deces al lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă repară prejudiciul material persoanelor care au dreptul la aceasta. Nici într-un act juridic nu este indicvat că LT ”Alecu Russo” poartă vina

pentru accidentul de muncă produs la 05.06.2022 în instituție, chiar și organul specializat IM a constatat că este vina personală a salariatului.

7. Aplicarea art. 2031 alin. (2) şi 1998 CC, nu are relevanţă cu cerinţele reclamantului pentru că organul de anchetă nu a recunocut prin ordonanţă - pe Moraru Veaceslav ca persoană vătămată.

8. lnspectorarul de Stat al Muncii (organ competent de examinare a accidentului de muncă) a examinat informaţia reflectată în procesul verbal nr. ISM-2022-PV-62115 din 06.07.2022. şi a constatat faptul că cauza directă a producerii accidentului este depedentă de executant şi anume prin acţiunile sale, aflându-se în concediul de odihnă, la 05.06.2022, aproximativ ora 13:32. fiind în stare de ebrietate a sosit în incinta liceului pentru a schimba unele becuri care urmau a fi schimbate până la 27.04.2022. Astfel necoordonând cu administraţia liceului modul de executare a sarcinii de muncă, cet. Moraru Veaceslav la 05.06.2022, în timp ce schimba becurile din sala festivă, utilizând în acest scop o scară care a adus-o din afara instituţiei, s-a urcat pe ea până sus, fiind în stare de ebrietate a pierdut echilibru şi a căzut. Prin acţiunile sale cet Moraru Veaceslav a încălcat prevedederile instrucţiunii de securitate si sănătate în muncă pentru muncitor nr. 13, aprobată prin ordinul nr. 17 C - ssm din 20.09.2021 (pct.1.2 lit. b), e) şi f), pct.1.3,3.21,3.23, şi 3.26, respectiv s-a expus la pericol de accidente propria persoană. În cazul în care cet. Moraru, coordona în prealabil modul de executări a sarcinii primite cu administraţia instituţiei şi planifica efectuarea lucrărilor la înălţime cu ajutorul unor echipamente destinate pentru acest scop, accidentul produs la 05.06.2022 putea fi prevenit. Referitor la sintagma Hacina Lilia - directoare. Sunt admise lacune în organizarea şi supraveghera efectuării lucrării la locul de muncă, ’’indicată la pct.8 din procesul-verbal nr. ISM-2022-PV-621 b din 06.07.2022 , inspectorul de muncă nu a definitivat în ce constă lacunile admise de administraţia instituţiei publice, însă a constatat lipsa unor proceduri interne referitor ia modul de efectuarea lucrărilor la înălţime”.

9. Reclamantul - intimat mai face referire la norma juridică prevăzută la art.1998, (1) Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune. (2) Prejudiciul cauzat

prin fapte licite sau fară vinovăţie se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege.

10. Nu este o claritate în hotărâre, şi nu este o motivaţie a instanţei, din care considerente a constatat că LT ”Alecu Russo” în producerea accidentului de muncă este vinovat în proporţie de 50 %, deşi în procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă nu este indicat în ce proporţie este vinovata instituţia în producerea accidentului.

11. Instanţa de judecata urma să motiveze respingerea argumentelor aduse de pârât-apelant la procesîn vederea susţinerii poziţiei lor bazate pe aprecierea proprie a probelor sus indicate, şi urmează sa cerceteze probele fără a avea un interes personal, direct sau indirect, în soluţionarea pricinii ori să existe alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea şi nepârtinirea lui. Instanţa de judecată nu va pune la baza motivării hotărârii doar unele din informaţiile furnizate de mijloacele de probaţiune care susţin poziţia uneia dintre părţi, dar şi celelalte informaţii care sunt şi în favoare celeilalte părţi.

12. Cercetarea nemijlocită a tuturor probelor de către instanţă, trebuia să vină în mod direct în contact cu întregul material probator şi să perceapă nemijlocit toate elementele care ar putea influenţa soluţionarea cauzei. Sunt insuficiente probele ce contravin reciproc şi probele îndoielnice (depoziţiile martorilor cointeresaţi în soluţionarea pricinii, explicaţiile părţilor care nu sunt suprapuse altor probe etc.)

13. Alin. (4) al art. 130 din CPC, prevede obligaţia instanţei privind expunerea aprecierii probelor prin reflectarea în hotărâre a motivelor şi concluziilor sale privind admiterea unor probe şi respingerea altor probe, precum şi argumentarea preferinţei unor probe faţa de altele.

În drept, cererea de apel este întemeiată în baza dispozițiilor art. 357-394 Cod de procedură civilă.

6. Intimatele Moraru Olga și *****, reprezentate de avocatul Codreanu Dumitru, a depus referința la cererea de apel formulată de Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei, prin care a solicitat respingerea cererii de apel ca nefondată cu menținerea fără modificări a hotărârii Judecătoriei Orhei (sediul

central) din 29 octombrie 2024, pe care o consideră întemeiată și legală (fila dosarului 218-221).

V. Poziția părților în ședința instanței de apel:

7. Reprezentantul intimatelor, avocatul Codreanu Dumitru, în cadrul ședinței instanței de apel din 6 mai 2025 a solicitat respingerea cererii de apel cu menținerea hotărârii instanței de fond.

8. Reprezentantul apelantului (pârâtului) Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei și al intervenientului accesoriu din partea pârâtului - Hacina Lilia, avocata Plămădeală Tamara (a se vedea fila dosarului dosarului 50-51), fiind legal citată (fila dosarului 210-215), nu s-a prezentat în ședință de judecată pe 6 mai 2025, fără comunica motivele neprezentării; cereri/demersuri nu a formulat (fila dosarului 226-227).

9. Intervenientul accesoriu Hacina Lilia, legal citată (fila dosarului 216), nu s-a prezentat în ședință de judecată, fără comunica motivele neprezentării; cereri/demersuri nu a formulat.

10. În acest context, instanța de apel evidențiază faptul că, potrivit pct. 8 din dispozitivul încheierii din 20 martie 2025, privind acceptarea spre examinare a cererii de apel, participanții la proces au fost atenționați asupra faptului că: ”***desfășurarea ședinței de dezbatere a apelului în fond poate avea loc în lipsa părților în ziua fixării ședinței de pregătire, în situația în care părțile nu vor prezenta referințe cu înscrisuri, nu vor formula demersuri, prezenta probe/reclama probe, nu vor anunța motivele lipsei și nu vor cere fixarea unei altfe ședințe pentru dezbaterri judiciare***” (fila dosarului 209 *verso*). Aceeași atenționare a fost inclusă și în citațiile expediate tuturor participanților la proces, inclusive avocatei Plămădeală Tamara (fila dosarului 210-215).

11. În conformitate cu art. 100 Cod de procedură civilă, *cererea de chemare în judecată şi actele de procedură se comunică participanţilor la proces şi persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poştă, cu scrisoare recomandată şi cu aviz de primire, prin*

intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act şi confirmarea primirii lui, precum şi prin delegaţie judiciară.

12. Articolul 105 alin. (1) Cod de procedură civilă prevede că, *citaţia şi înştiinţarea se trimit prin scrisoare recomandată cu aviz de primire sau prin persoana împuternicită de judecată. Data înmînării citaţiei sau înştiinţării se înscrie pe citaţie sau înştiinţare în partea care se înmînează destinatarului, precum şi pe cotor, care se restituie instanţei.*

13. În conformitate cu dispozițiile art. 379 alin. (2) Cod procedură civilă, *neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului.*

14. Ținând cont de conținutul normelor legale citate *supra*, luând în considerare că instanța de apel a întreprins toate masurile necesare în vederea citării legale a apelantului Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei și intervenientului accesoriu Hacina Lilia despre data, locul și ora examinării prezentei cauze, fiind notificați că "*desfășurarea ședinței de dezbatere a apelului în fond poate avea loc în lipsa părților în ziua fixării ședinței de pregătire, în situația în care părțile nu vor prezenta referințe cu înscrisuri, nu vor formula demersuri, prezenta probe/reclama probe, nu vor anunța motivele lipsei și nu vor cere fixarea unei altfe ședințe pentru dezbaterri judiciare*" (pct. 10 *supra*), instanța de apel a purces la dezbaterile judiciare în ședința de judecată din 6 mai 2025, amânând apoi deliberarea și pronunțarea dispozitului deciziei, în temeiul art. 389 alin. (1) Cod de procedură civilă, pentru data de 20 mai 2025, ora 09:00 (fila dosarului 210-215).

15. La 19 mai 2025 repezentantul apelantului, avocata Plămădeală Tamara a expediat Curții de Apel Nord prin poșta electronica o cerere (fila dosarului 225), prin care a solicitat reluarea eaminării în temeiul "**art. 6 al Convenției ONU**", pentru a asigura accesul liber la justiție și apărare.

În motivarea, acestei cereri, reprezentantul apelantului a invocat că, la data de 6 mai 2025, între orele 9:00-10:00 dânsa a fost prezentă la ședința de judecată pe cauza penală nr. 1-10/2025, de învinuire a lui Cebotari Ion, ședință coordonată anterior cu completul de judecată. Dat fiind că ședința era preconizată pentru 30 min., cu examinare în proceduira simplificată, dar în consecință s-a examinat mai mult timp decât era preconizat, nu a avut posibilitatea să telefoneze la Curtea de Apel, pentru a informa instanța că se va reține în alt proces. La Curtea de Apel Nord a ajuns cu întârziere, însă ședința deja a avut loc.

La cererea sus-menționată, avocata Plămădeală Tamara a anexat un certificat eliberat de grefierul Judecătoriei Orhei (sediul central), Popa Rodica, în care se indică că, la data de 6 mai 2025, între orele 09-10:30 avocata Plămădeală Tamara a participat în ședință de judecată în cauza penală nr. 1-10/2025 privindu-l pe Cebotaru Ion, învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal.

16. Reprezentantul apelantului, avocata Plămădeală Tamara, nu s-a prezentat în ședință de judecată nici pe data de 20 mai 2025, fără a comunica motivele neprezentării (a se vedea fila dosarului 227 *verso*).

17. Prin încheiere protocolară, pronunțată în ședință de judecată pe 20 mai 2025, instanța de apel a respins ca neîntemeiată cererea reprezentantului apelantului privind reluarea examinării cauzei în fond în apel, din următoarele considerente:

i) Art. 235 alin. (2) Cod de procedură civilă, prevede că instanța poate dispune prin încheiere reluarea examinăii cauzei în fond, în cazul în care trebuie clarificate noi circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei sau cercetate probe noi, însă reprezentantul apelantului nu a invocat și argumentat în cererea de reluare a examinării cauzei în fond astfel de temeiuri.

ii) Prin încheierea instanței din 20 martie 2025 instanța de apel a stabilit ședința de judecată pentru data 6 mai 2025, ora 10:30 (fila dosarului 209), însă având în vedere numărul mare de cauze avute în examinare în această zi de completul de judecată, ședința de judecată a fost deschisă **la ora 11:28**, adică mai târziu decât ora preconizată (a se vedea procesul-verbal al ședinței de judecată, fila dosarului 226, precum și înregistrarea audio a ședinței în sistemul Femida).

iii) Reprezentantul apelantului, avocata Plămădeală Tamara, nu a prezentat nicio probă că, eliberându-se la ora 10:30 din ședința de judecată pe cauza penală menționată mai sus, a fost în imposibilitate să înștiințeze instanța de apel telephonic sau prin e-mail (prin intermediul grefierului sau a cancelariei Curții de Apel Nord), conform datelor de contact din citație, că întârzie ori să formuleze o cerere de amânare a ședinței.

iv) În genere, reprezentantul apelantului nu prezentat vreo probă că dumneaei s-ar fi prezentat totuși pe 6 mai 2025 în Curtea de Apel Bălți și că la ora când s-a prezentat ședința de judecată deja era finalizată. Or, potrtivit procesului-verbal al ședinței de judecată, ședința a durat de la ora 11:28 până la ora la ora 11:46 (fila dosarului 227). Prin urmare, chiar și în situația în care doamna avocat s-ar fi eliberat din ședința de judecată în cauza penală la ora 10:30, dumneaei avut posibilitate și timp suficient să se deplaseze la Curtea de Apel Nord pentru a participa și la ședința de judecată în prezenta cauză civilă sau să formuleze o cerere de amânare a ședinței respective. Însă reprezentantul apelantului nu a manifestat diligența necesară în această privință.

VI. Aprecierea instanţei de apel:

18. Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanţii la proces, a materialelor din dosar și a normelor legale relevante speței, instanța de apel conchide că apelul declarat de apelantul Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, prin intermediul avocatei Tamara Plămădeală, este nefondat și pasibil de respingere, din următoarele considerente.

19. În conformitate cu art. 362 alin. (1) Cod procedură civilă, *termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.*

20. Colegiul civil reţine că dispozitivul hotărârii contestate a fost pronunţat la 29 octombrie 2024 (fila dosarului 113), iar cererea de apel nemotivată a fost depusă la 27 noiembrie 2024 (conform plicului Oficiului Poștal fila dosarului 119). Prin urmare apelul este declarat în termenul legal stabilit la art. 362 Cod procedură civilă.

21. În conformitate cu dispozițiile art. 385 lit. a) Cod de procedură civilă, *instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe.*

22. În accepțiunea art. 373 Cod de procedură civilă, *instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importantă pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor din apel. Instanța nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanţe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.*

22. În corespundere cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, *fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanţele care au importantă pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecțiile părților şi ale altor participanți la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.*

23. În baza art. 121 din Cod de procedură civilă, *instanţa judecătorească reține spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului, iar art. 122 din Codul de procedură civilă prevede că, circumstanţele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.*

24. În conformitate cu cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, *instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, eclarat, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.*

25. Norma cuprinsă la art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că, *la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanța pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.*

26. Art. 239 Cod de procedură civilă reglementează că, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanța îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanță şi pe probele cercetate în ședință de judecată. Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importantă la soluționarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet şi au fost elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.*

27. Din conținutul normelor enunțate *supra* Colegiul Civil reține că, sarcina instanței de apel care derivă din dispozițiile art. 373 alin. (1), (2), (5) Cod de procedură civilă, și constă în verificarea temeiniciei și legalității hotărârii primei instanțe, prin prisma circumstanțelor de fapt și de drept reținute ca fiind contatate, a concluziilor enunțate în acest sens de către instanța de fond în sensul admiterii cererii de chemare în judecată, precum și prin prisma motivelor invocate în apel, a obiecțiilor intimaților și a circumstanțelor de fapt și de drept constatate la examinarea cauzei în ordine de apel.

28. Colegiul Civil reține faptul că, instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare (Hirro Balani c.Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

29. Sursele de Soft Low - Avizul nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, stabilește că o motivație şi o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce iau fost prezentate.

30. Instanța de apel menționează că, art. 6 CEDO garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de ași argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor cauzei. Îndatorirea de a motiva coerent şi unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare şi dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în faţa eventualului arbitrariu judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

31. Instanței de apel consideră că prima instanță a ținut cont de aceste deziderate şi a adoptat o hotărâre întemeiată și legală, bazată pe materialul probator administrat şi legislația aplicabilă speței.

32. Prima instanță a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite şi elucidate pe deplin, probelor prezentate li s-a dat apreciere completă, obiectivă şi sub toate aspectele, iar hotărârea este legală şi întemeiată, fiind adoptată cu respectarea drepturilor şi intereselor legale a participanților la proces.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

Codul civil:

33. Conform art. 1998 alin. (1) Cod civil, *cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.*

34. Conform art. 2005 Cod civil, (*1) Comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăţie, iar în cazurile expres prevăzute de lege, fără vinovăţie, de către administratorul, salariatul său sau o altă persoană subordonată comitentului (prepus) în funcţiile care i s-au încredinţat.*

35. Art. 2025 alin. (1) Cod civil, prevede că, *repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situaţiei anterioare (transmiterea unui bun de acelaşi gen şi de aceeaşi calitate, repararea bunului deteriorat etc.), iar dacă aceasta nu este cu putinţă ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură,*

prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilit prin acordul părţilor sau, în lipsa unui asemenea acord, prin hotărâre judecătorească.

36. În corespundere cu art. 2026 Cod civil,

(1) Prejudiciul cauzat din intenţia persoanei vătămate nu se repară.

(2) Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăţie a persoanei vătămate.

37. Potrivit art. 2036 Cod civil, *(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. (2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial. (3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului , muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege. (4) Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacţie echitabilă persoanei vătămate doar cînd aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat şi persoana vătămată astfel va putea obţine o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit. (5) Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacţie sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă.*

38. Conform art. 2037 Cod civil, *(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie a autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate. (2) Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată, luînd în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea*

posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate.(3) La determinarea despăgubirii, instanţa de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obişnuit în împrejurări similare şi, pe de altă parte, ia în cont particularităţile cazului.

Codul muncii:

39. Potrivit art. 5 lit. d) din Codul muncii, *unul din principiile de bază ale reglementării raporturilor de muncă şi a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, este asigurarea dreptului fiecărui salariat la condiţii echitabile de muncă, inclusiv la condiţii de muncă care corespund cerinţelor securităţii şi sănătăţii în muncă.*

40. Conform art. 10 alin. (2) lit. e) din Codul muncii, *angajatorul este obligat să asigure salariaţilor condiţiile de muncă corespunzătoare cerinţelor de securitate şi sănătate în muncă.*

41. Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008 (Legea 186/2008)

42. Art. 2 alin. (2) din Legea 186/2008, *stabileşte principiile generale privind prevenirea riscurilor profesionale, protecţia lucrătorilor la locul de muncă, eliminarea factorilor de risc şi de accidentare, informarea, consultarea, participarea echilibrată, instruirea lucrătorilor şi a reprezentanţilor acestora, precum şi liniile directoare generale privind aplicarea principiilor menţionate.*

43. Potrivit art. 9 alin. (1) al Legii 186/2008, *angajatorul este obligat să asigure securitatea şi sănătatea lucrătorilor sub toate aspectele ce ţin de activitatea desfăşurată.*

44. Conform art. 10 alin. (1), (2) al Legii 186/2008,

(1) În cadrul realizării responsabilităţilor, angajatorul este obligat:

a) să asigure aplicarea dispoziţiilor actelor normative de securitate şi sănătate în muncă, relevante domeniului de activitate, particularităţilor procesului

de muncă şi elementelor sistemului de muncă: om, echipamente de muncă, sarcină de muncă, mediu de muncă;

c) să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea securităţii şi sănătăţii în muncă a lucrătorilor, inclusiv pentru prevenirea riscurilor profesionale, pentru asigurarea informării şi a instruirii, precum şi pentru asigurarea mijloacelor necesare.

(2) Angajatorul este obligat să vegheze la adaptarea măsurilor prevăzute la alin. (1), ţinînd seama de schimbarea împrejurărilor, cu scopul de a ameliora situaţia existentă.

45. În conformitate cu art. 19 din Legea 186/2008,

(1) Fiecare lucrător, inclusiv cel care prestează munca la distanţă, îşi va desfăşura activitatea în conformitate cu pregătirea profesională şi instruirea sa, precum şi cu instrucţiunile de securitate şi sănătate în muncă primite din partea angajatorului, astfel încît să nu expună la pericol de accidentare sau de îmbolnăvire profesională nici propria persoană şi nici alte persoane care ar putea fi afectate de acţiunile sau de omisiunile lui în timpul lucrului.

(2) Pentru realizarea dispoziţiilor alin. (1), lucrătorii sînt obligaţi:

a) să utilizeze corect maşinile, aparatele, uneltele, substanţele periculoase, echipamentele de transport şi alte mijloace de producţie;

b) să utilizeze corect echipamentul individual de protecţie pus la dispoziţie şi, după utilizare, să îl înapoieze sau să îl pună la locul destinat pentru păstrare;

d) să comunice imediat angajatorului şi/sau lucrătorilor desemnaţi orice situaţie de muncă pe care au motive întemeiate să o considere un pericol grav pentru securitate şi sănătate, precum şi orice defecţiuni ale sistemelor de protecţie;

g) să însuşească şi să respecte instrucţiunile de securitate şi sănătate în muncă.

46. Potrivit art. 20 lit. d) din Legea 186/2008, *fiecare lucrător este în drept să fie asigurat, din contul angajatorului, cu echipament individual de protecţie.*

47. Conform Instrucțiunii de securitate și sănătate în muncă pentru muncitor nr. 13 aprobată prin ordinul nr. 17C-SSM din 20.09.2021, *muncitorul este obligat să utilizeze echipamentul individual de lucru și echipamentul individual de*

protecție din dotare corespunzător scopului pentru care a fost acordat, să renunțe la îndeplinirea dispozițiilor, cerințelor cărora contravin regulilor de securitate și sănătate în muncă, să întrerupă activitatea și să refuze să o continue dacă nu sunt respectate cerințele de securitate, să fie în deplină capacitate de muncă pe durata programului de lucru, astfel încât să nu expună la pericol atât persoana proprie cât și pe ceilalți angajați, să însușească și să respecte instrucțiunile de securitate și sănătate în muncă specifice activității prestate.

48. Regulamentul *privind modul de cercetare a accidentelor de muncă aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1361 din 22 decembrie 2005.*

49. Regulamentului *cu privire la plata de către întreprinderi, organizaţii şi instituţii a indemnizaţiei unice pentru pierderea capacităţii de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecţiuni profesionale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 513 din 11 august 1993.*

CIRCUMSTANȚELE DE FAPT IMPORTANTE ȘI APRECIEREA LOR PRIN PRISMA NORMELOR DE DREPT MATERIAL ȘI PROCEDURAL APLICABILE CAUZEI

50. Audiind reprezentantul intimatelor, verificând materialele cauzei, instanța de apel consideră că, instanța de fond corect a constatat și reținut la emiterea hotărârii contestate circumstanțele de fapt importante ale cauzei, după cum urmează:

51. Conform contractului individual de muncă încheiat cu Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, Moraru Veaceslav, era angajat al Instituției Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, în calitate de *****, pe o perioadă nedeterminată (fila dosarului 76).

52. Potrivit ordinului directorului Instituției Publice Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei nr. 130 din 01.06.2022, lui Moraru Veaceslav, i s-a acordat concediu de odihnă anual începând cu 1 iunie 2022 până la 1 iulie 2022 inclusiv (fila dosarului 162).

53. La data de 5 iunie 2022, într-o zi de duminică, Moraru Veaceslav, aflându-se în concediu de odihnă anual, a venit în incinta Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, pentru a schimba lămpile din sala festivă a liceului, deoarece la ziua de luni urma să aibă loc testarea pentru bacalaureat. Tot el a adus o scară pe care s-a urcat pentru a schimba lămpile din sala festivă, fiind ținut de ambele părți ale scării de ***** Pleșca Afanasie (care la acel moment îl înlocuia pe ***** Dorienco Alexandru, conform ordinului nr. 115 din 1 iunie 2022, fila dosarului 63) și ***** Iațișin Tudor, ambii angajați la aceeași instituție. În timp ce se afla urcat la înălțime, Moraru Veaceslav a lunecat și a căzut jos. Ca urmare a fost chemată ambulanța și Moraru Veaceslav a fost preluat și internat spitalul raional Orhei.

54. Conform certificatului de deces nr. DC-IV 1965129, la data de 6 iunie 2022, a survenit decesul lui Moraru Veaceslav, în spitalul raional Orhei (fila dosarului 13).

55. Conform raportului de expertiză judiciară din 20 iulie 2022, moartea cet. Moraru Veaceslav a survenit în rezultatul traumatismului cranio-cerebral închis, cu hemoragii în ţesuturile moi epicraniene regiunea temporo - occipitală stîngă, fractură liniară a osului occipital stîng cu trecere la baza craniului, fractura ambelor orbite, ***** (80ml), *****, *****, ce se confirmă prin datele necropsiei şi sunt adeverite cu rezultatul histologic de laborator. La examinarea medico-legală a cadavrului s-a depistat *****: *****, *****, ***** (80ml), *****, *****, *****, care au fost produse ca rezultat al acţiunii traumatice cu obiect dur, contondem sau la lovire de acesta, posibil de la căderea accelerată a corpului de la înălţime, corespund timpului de formare şi circumstanţelor indicate în ordonanţă, în comun, au legătură cauzală directă cu decesul şi la persoane, conform criteriului pericolului pentru viaţă se califică ca vătămare corporală gravă. În fișa medicală de staționar careva date despre concentrația de alcool în sîngele pacientului nu au fost indicate (fila dosarului 111).

56. Potrivit procesului-verbal nr. 18 al examinării medicale de constatare a faptului de consumare a alcoolului, stării de ebrietate și naturii ei din 5 iunie 2022, în urma recoltării probelor din sângele colectat de la Moraru Veaceslav, s-a stabilit starea de ebrietate alcoolică cu grad avansat (fila dosarului 160).

57. Conform notei eliberată de Instituția Medico-Sanitară Publică, Dispensarul Republican de Narcologie din 24 mai 2024, rezultă că procesul verbal nr. 18 din 5 iunie 2022, urmează să fie anulat de către organul emitent IMSP Spitalul raional Orhei, din considerentul că potrivit pct. 23 din Regulamentul privind modul de testare alcooscopică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 296/2009 nu prevede întocmirea procesului verbal al examinării medicale de constatare a faptului de consumare alcoolului, stării de ebrietate și naturii ei, ci IMSP Spitalul raional Orhei urma să preleve 2 probe de sânge în baza cărora se stabilește alcoolemia, fapt ce a fost efectuat în principiu.

58. Potrivit buletinului de analiză nr. 78/125/26/2022 din 16 iunie 2022 s-a constatat în probele de sânge recoltate de la Moraru Veaceslav o alcoolemie în cantitate de 1,44 g/l (fila dosarului 122).

59. În urma cercetării accidentului provocat la data de 5 iunie 2022, de către Inspectoratul de Stat al Muncii, a fost emis procesul-verbal de cercetarea a accidentului de muncă ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 (fila dosarului 16-18).

60. Conform acestui proces-verbal, s-a constatat că:

”6. Accidentul de muncă mortal, individual, suferit la 05.06.2022, în jurul orelor 13:30 de către Moraru Veaceslav, angajat la Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo”, amplasat or. Orhei, str. V. Lupu, 12, a avut loc în incinta liceului, și anume în sala festivă a acestuia. Sala festivă este situată în aripa stângă a liceului, amplasată la etajul 1. Sala este de dimensiunile 16 metri pe 10 metri și înălțimea 6 metri. Accidentul s-a produs în partea dreaptă a sălii festive, cum intri pe ușa de intrare, la al doilea plafon de lumină din colțul drept, se anexează schema (*nota instanței de apel:* a se vedea fila dosarului 89; 85-88). Conform contractului individual de muncă nr. 44 din 22 martie 2018 accidentatul Moraru Veaceslav era angajat la Liceul Teoretic ”Alecu Russo”, în calitate de *****, prin cumul pe durată nedeterminată, cu 0,5 salariu tarifar, zile lucrătoare: luni-vineri: 9:00-13:00, zile de odihnă: sâmbăta, duminica.” (...)

6.1. Clasificarea circumstanțelor care au condus la producerea accidentului: Căderea executantului (Moraru Veaceslav) de la înălțime.

7. Cauzele producerii accidentului dependente de:

7.1. executant: Încălcarea instrucțiunilor de securitate și sănătate în muncă.

7.2. Mijloace de producție: Angajatorul nu i-a acordat mijloace de lucru sigure și inofensive.

7.3. Sarcina de muncă: Lacune în organizarea lucrării la locul de muncă.

8. Persoanele care au încălcat prevederile actelor legislative și altor acte normative în domeniul muncii sunt:

Moraru Veaceslav - *****, care aflându-se în concediu de odihnă, venind la lucru duminica a încălcat prevederile instrucțiunii de SSM pentru muncitor nr. 13 aprobată prin ordinul nr. 17C-SSM din 20.09.2021, anume art. 1.2 (pct. b), e), f); art. 1.3; 3.21; 3.23; 3.26.

Hacina Lilia directoarea. Sunt admise lacune în organizarea și supravegherea efectuării lucrărilor la locul de muncă."

62. Instanța de apel relevă că, procesul-verbal de cercetarea a accidentului de muncă ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 (fila dosarului 16-18), fiind un act administrativ, **nu a fost contestat** de Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei **în instanța de contencios administrativ**, **în modul și termenul prevăzut de Codului administrativ**, deși în conținutul acestuia este indicat expres că:

"*Prezentul proces-verbal privind cercetarea accidentului de muncă mortal poate fi contestat la Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani, str. Kiev nr. 3) în termen de 30 de zile de la data comunicării, potrivit Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018*."

63. Potrivit ordonanței Procuraturii Orhei din 15 august 2022 privind refuzul de a porni urmărirea penală și clasarea procesului penal, s-a refuzat în începerea urmăririi penale pe faptele sesizate în materialele procesului penal nr. 20222700654 din 29 iulie 2022, din lipsa elementelor infracțiunii, cu dispunerea clasării procesului penal. Din conținutul ordonanței rezultă că, procurorului a considerat că nu sunt temeiuri de a porni urmărirea penală pe faptul decesului cet. Moraru Veaceslav, deoarece careva persoane vinovate de cauzarea acestora ori

circumstanțe care ar întruni semnele constitutive ale vreunei infracțiuni prevăzute de Codul penal pe acest caz nu au fost stabilite (fila dosarului 53-57).

64. La 5 aprilie 2023, avocatul Codreanu Dumitru, acționând în interesele lui Moraru Olga, soția defunctului Moraru Veaceslav (fapt confirmat prin copia de pe certificatul de căsătorie, fila dosarului 14) și a fiicei minore ***** (fapt confirmat prin copia de pe certificatul de naștere, fila dosarului 15) a depus la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, o cerere prealabilă în baza Legii securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008, cu privire la stabilirea gradului de vinovăție la producerea accidentului de muncă, achitarea indemnizației unice pentru deces în accident de muncă, achitarea lunară a compensației pentru pierderea întreținătorului și repararea prejudiciului moral, cerere care a fost refuzată de către Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei prin notificarea din 5 mai 2023 (fila dosarului 19).

65. Drept urmare, reclamantele Moraru Olga și ***** au înaintat în Judecătoria Orhei (sediul central) acțiunea împotriva pârâtei Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, intervenient accesoriu Hacina Lilia, cu privire la stabilirea gradului de vinovăție în producerea accidentului de muncă, încasarea indemnizației unice pentru deces în accident de muncă, achitarea compensațiilor pentru pierderea întreținătorului, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

66. La cererea reprezentantului reclamantelor, avocatul Codreanu Dumitru, instanța de fond a audiat în ședință de judecată în calitate de martori pe Șova Igor, Iațîșin Tudor și Pleșca Afanasii.

67. Martorul Șova Igor, fiind audiat în ședință de judecată, a declarat că activează în calitate de *****și dânsul a întocmit procesul-verbal privind cercetarea accidentului de muncă în legătură cu decesul lui Moraru Veaceslav, angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei. A relatat că mergând la fața locului a constatat că, într-o zi de duminică la liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei a venit angajatul Moraru Veaceslav, în calitate de electrician, pentru a schimba lămpile din sala în care urma să aibă loc examenele de bacalaureat. A stabilit că Moraru Veaceslav a adus o scară din afara liceului, iat în

timp ce schimba becurile, a lunecat și a căzut de pe scări, fapt ce a cauzat decesul persoanei. A considerat că accidentul cauzat constituie accident de muncă pe motiv că astfel este calificat deoarece persoana era angajată oficial, iar fapta s-a produs pe teritoriul liceului, în desfășurarea activității de muncă. A reiterat că Liceul urma să asigure o scară pentru securitatea angajaților la executarea de astfel de lucrări sau urma ca Liceul să se adreseze la servicii speciale dotate cu tehnica necesară pentru a schimba lămpile care sunt la așa înălțime. Consideră că angajatorul nu urma să-i permită lui Moraru Veaceslav să intre pe teritoriul liceului pentru a îndeplini aceste lucrări. A invocat că Moraru Veaceslav este și el vinovat de cele întâmplate, deoarece nu avea dreptul să vină la lucru în zilele de odihnă, mai ales că el se afla în concediu anual de odihnă și încă în stare de ebrietate.

68. Martorul Iațîșin Tudor, fiind audiat în ședința de judecată, a relatat că este angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în calitate de paznic. În ziua de duminică seara, se afla în tură de muncă. Când a ajuns la școală d. Afanasii și d. Moraru erau într-un birou. S-a salutat cu ei după care i-au zis să îi ajute să pună niște becuri în sala mare, deoarece la ziua de luni urma să aibă loc examenele de bacalaureat. Moraru Veaceslav s-a urcat pe o scară la înălțime ca să schimbe lampa, după a coborât, a mutat scara, s-a urcat din nou și a căzut jos de la înălțime. Ei i-au adus niște apă, stropindu-l pe față, Moraru Veaceslav s-a ridicat de jos și a spus că dorește să plece acasă. A încercat să se ridice să meargă, dar nu putea, deoarece cădea jos. Au chemat ambulanța și când a venit medicii de la salvare, l-au întrebat pe Moraru Veaceslav daca a servit azi alcool. El a recunoscut că da. Medicii de la salvare l-au urcat în ambulanță și au plecat. A înțeles că Moraru Veaceslav de sine stătător a adus scara pe care s-a urcat. De când lucrează nu a văzut să se schimbe lămpile la asa înălțime, nu cunoaște cu ce scări acestea erau anterior schimbate.

69. Martorul Plești Afanasii, fiind audiat în ședința de judecată, a relatat că este angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în calitate de *****, dar în zilele respective îl înlocuia pe Dorienco Alexandru, ce activează în calitate de *****. Moraru Veaceslav l-a sunat sâmbătă și i-a zis că vrea sa vină duminică să schimbe lămpile, la care i-a răspuns să vină în zi de lucru și nu duminica. Duminică dânsul personal a venit la lucru ca să aerisească sălile deoarece luni urma să aibă loc testele de bacalaureat. Moraru Veaceslav a venit și

el la liceu pentru a schimba lămpile și a adus o scară. Din start a refuzat să îl ajute, după care i-au ținut scara împreună cu Iațișin Tudor. Moraru Veaceslav s-a urcat pe scară însă la un moment a lunecat și a căzut jos, ei l-au udat cu apă peste față și au chemat ambulanța. În cadrul școlii, scări special dotate pentru a te urca la așa înălțime nu sunt. Crede că nu ar trebui să se permită angajaților într-o zi de duminică să vină la lucru, dar dacă ei sunt lucrători, clar că i s-a permis să intre la lucru. Dânsul nu a anunțat imediat directoarea că a venit Moraru Veaceslav să schimbe lămpile la liceu. Moraru Veaceslav știa că la Liceu nu este scară și el urma să găsească o scară ca să le schimbe.

70. Analizând probatoriul administrat în prezenta cauză, instanța de apel consideră că instanța de fond întemeiat a reținut ca fiind stabilit incontestabil în ședința de judecată că:

71. Moraru Veaceslav a fost angajat în cadrul Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în calitate de *****, având astfel statut de ***salariat***, iar instituția pârâtă, statut de ***angajator.*** (a se vedea pct. 51-52 *supra*)

72. Incidentul tragic, soldat cu decesul salariatului Moraru Veaceslav, s-a petrecut în incinta Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, la 5 iunie 2022, în jurul orelor 13:30, într-o zi de duminică, în perioada aflării lui Moraru Veaceslav în concediu de odihnă anual (pct. 53-60 *supra*).

73. Conform pct. 3 din Regulamentul privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1361 din 22-12-2005, ***prin accident de muncă se înţelege*** *un eveniment care a produs vătămarea violentă a organismului salariatului (leziune, stres psihologic, electrocutare, arsură, degerare, asfixiere, intoxicaţie acută, leziuni corporale provocate de insecte şi animale, de calamităţi naturale etc.), ca urmare a acţiunii unui factor de risc (însuşire, stare, proces, fenomen, comportament) propriu unui element al sistemului de muncă (executant, sarcini de muncă, mijloace de producţie, mediu de muncă) şi care a condus la pierderea temporară sau permanentă a capacităţii de muncă ori la decesul salariatului, survenit: a) în timpul îndeplinirii sarcinii de muncă sau obligaţiilor de serviciu; b) înainte de începerea sau după încetarea lucrului, cînd salariatul se deplasează de la intrarea în incinta întreprinderii,*

instituţiei, organizaţiei (în continuare - unitate) pînă la locul de muncă şi invers, îşi schimbă îmbrăcămintea personală, echipamentul individual de protecţie şi de lucru şi invers, preia sau predă locul de muncă şi mijloacele de producţie; c) în timpul pauzelor stabilite, cînd salariatul se află pe teritoriul unităţii sau la locul său de muncă, precum şi în timpul frecventării încăperilor sanitaro-igienice sau auxiliare; d) în timpul deplasării de la domiciliu la lucru şi invers, cu transportul oferit de unitate, în modul stabilit, precum şi în timpul îmbarcării sau debarcării din acest mijloc de transport; e) în timpul deplasării de la unitatea în care este încadrat salariatul, pînă la locul de muncă, organizat în afara teritoriului unităţii, sau pînă la o altă unitate, şi invers, pentru îndeplinirea unei sarcini de muncă sau a obligaţiilor de serviciu, în timpul util pentru aceasta şi pe traseul stabilit al deplasării, indiferent de modul de deplasare sau mijlocul de transport utilizat; f) în cadrul participării la acţiuni culturale, sportive sau la alte activităţi organizate de unitate în baza ordinului sau dispoziţiei emise de angajator; g) în cadrul acţiunii întreprinse din proprie iniţiativă pentru prevenirea sau înlăturarea unui pericol ori pentru salvarea altui salariat de la un pericol în circumstanţele specificate la literele a),b),c),d) şi f) ale prezentului punct; h) în timpul instruirii de producţie sau practicii profesionale în bază de contract încheiat între angajator şi instituţia de învăţămînt, între angajator, elevi şi studenţi.

74. Reieșind din pct. 4 din același Regulament privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, ***prin accident în afara muncii se înţelege*** *un eveniment care a provocat vătămarea violentă a organismului salariatului, chiar dacă s-a produs în timpul de muncă al acestuia, la locul de muncă sau pe teritoriul unităţii, în condiţii neprevăzute la punctul 3 din prezentul Regulament, cauza directă a căruia este determinată de fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea sarcinii de muncă sau obligaţiilor de serviciu (joacă, încăierare, automutilare intenţionată, sinucidere, cazuri de boală latentă şi moarte naturală, folosire a mijloacelor de producţie în scopuri personale fără permisiunea angajatorului sau conducătorului, comitere a unui furt din avutul unităţii, angajatorului persoană fizică şi altele de acest gen). Activităţile, actele sau faptele menţionate în prezentul punct trebuie să fie confirmate prin documente corespunzătoare.*

75. Potrivit pct. 5 din Regulamentul privind modul de cercetare a accidentelor de muncă, ***accident mortal constituie*** *un eveniment care a cauzat, imediat sau*

după un anumit interval de timp de la producerea lui, decesul salariatului, confirmat de instituţia de expertiză medico-legală în modul stabilit.

76. Așadar, reieșind din circumstanțele de fapt constatate la judecarea cauzei și prevederile normative descrise mai sus, instanța de fond întemeiat și legal reținut că, decedatul Moraru Veaceslav, la data de 5 iunie 2022, în calitate de salariat se afla la locul de muncă și își exercita atribuțiile de serviciu, în timp ce a survenit accidentul ce s-a soldat cu decesul acestuia.

77. Sub acest aspect, prima instanța corect a notat că, ***calitatea persoanei accidentate*** constituie un element caracteristic accidentului de muncă, presupunând un subiect calificat pe baza raporturilor de muncă. În speță, **persoana accidentată, Moraru Veaceslav, era angajat în calitate de *****.**

77. De asemenea, instanța de fond just a reținut că, ***timpul în care se produce accidentul*** este un alt element caracteristic accidentului de muncă. Din acest punct de vedere, pentru calificarea ca accident de muncă, este necesar ca vătămarea să aibă loc: în timpul procesului de muncă; **în timpul îndeplinirii îndatoririlor de serviciu (inclusiv în afara programului obișnuit de lucru)**, precum şi al sarcinilor de stat sau obștești; înainte de începerea sau după încetarea lucrului; în timpul pauzelor ce au loc în desfășurarea procesului de muncă;

78. ***Locul în care se produce accidentul*** este un alt element determinant al accidentului de muncă, după cum corect a a reținut instanța de prim nivel. Or, pentru ca un accident să fie considerat accident de muncă, acesta trebuie să se producă la locul de muncă. **La caz, locul unde a avut de suferit Moraru Veaceslav, s-a produs în incinta instituției în care a fost angajat, și anume Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei.**

79. Așadar, deși accidentul cu implicarea salariatului Moraru Veaceslav, s-a produs la data de 5 iunie 2022, în afara programului de lucru, pe perioada aflării angajatului în concediu de odihnă anual și într-o zi de duminică, totuși, raportând circumstanțele de fapt constatate la normele de drept enunțate în pct. 73-75 *supra*, instanța de apel consideră că instanța de fond corect a ajuns la concluzia că, **decesul persoanei, în speță a lui Moraru Veaceslav, a survenit în urma unui**

accident de muncă, deoarece incidentul s-a produs în privința unui salariat al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, la locul de muncă, în timpul exercitării atribuțiilor sale de serviciu.

80. Din aceste considerente instanța de apel apreciază ca fiind neîntemeiate alegațiile apelantului din cererea de apel, bazate faptul că accidentul s-a produs în afara programului de lucru, pe perioada aflării angajatului în concediu de odihnă anual și într-o zi de duminică. Or, la caz, este esențial că accidentul a avut loc la locul de muncă și în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu de către salariatul (angajatul) Moraru Veaceslav.

82. Mai mult decât atât, instanța de apel consideră că dezacordul apelantului cu hotărârea instanței de fond în partea constatării faptului producerii unui accident de muncă soldat cu decesul salariatului Moraru Veaceslav și toate alegațiile invocate amplu în cererea de apel în această latură, nu prezintă absolut nicio relevanță, deoarece nu au suport juridic. Or, după cum corect a menționat și prima instanță în hotărârea sa, **faptul că, la data de 5 iunie 2022 s-a produs anume un accident de muncă mortal a fost constatat, în ordinea prevăzută de lege, de către organul competent, Inspectoratul de Stat al Muncii, prin procesul-verbal de cercetarea a accidentului de muncă ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022** (fila dosarului 16-18).

83. Instanța, ține să explice apelantei în acest context că, procesul-verbal de cercetarea a accidentului de muncă ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 este un act administrativ, care nu a fost contestat de Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei în instanța de judecată contencios administrativ, în modul și termenul stabilit de Codul administrativ. Prin urmare, acest proces-verbal, inclusiv faptele constatate și concluziile enunțate în el, se bucură de prezumția de legalitate, fiind deci obligatorii, atât pentru părțile în cauză, cât și pentru instanțele de drept comun (de fond și de apel) chemate să soluționeze prezenta cauză civilă.

84. Prin urmare subiectul dat este unul epuizat deja, or, faptul că, la data de 5 iunie 2022 s-a produs anume un accident de muncă, soldat cu decesul salariatului Moraru Veceslav, este dovedit incontestabil.

85. În continuare, instanța de apel reține că, potrivit constatărilor Inspectoratului de Stat al Muncii expuse în procesului-verbal nr. ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 privind cercetarea accidentului de muncă mortal produs la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, s-a constatat că:

Accidentul a constat în căderea executantului (Moraru Veaceslav) de la înălțime (pct. 6).

Cauzele producerii accidentului dependente de:

Executantul (salariatul): Încălcarea instrucțiunilor de securitate și sănătate în muncă de către executant/salariat (pct. 7.1); Mijloacele de producție: Angajatorul nu i-a acordat mijloace de lucru sigure și inofensive (pct.7.2). Sarcina de muncă: Lacune în organizarea lucrării la locul de muncă.

8. Persoanele care au încălcat prevederile actelor legislative și altor acte normative în domeniul muncii sunt:

Moraru Veaceslav - *****, care aflându-se în concediu de odihnă, venind la lucru duminica a încălcat prevederile instrucțiunii de SSM pentru muncitor nr. 13 aprobată prin ordinul nr. 17C-SSM din 20.09.2021, anume art. 1.2 (pct. b, e, f); art. 1.3; 3.21; 3.23; 3.26.

Hacina Lilia directoarea. Sunt admise lacune în organizarea și supravegherea efectuării lucrărilor la locul de muncă."

86. Complimentar, instanța de apel relevă că, la examinarea cauzei în instanța de fond, în ședință de judecată publică a fost audiat în calitate de martor inspectorul de muncă Șova Igor (care a cercetat accidentul de muncă, întocmind procesul-verbal menționat), care a reiterat constatările și concluziile expuse în procesului-verbal nr. ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 privind cercetarea accidentului de muncă mortal produs la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, menționând totodată că vina în producerea accidentului de muncă provocat la data de 5 iunie 2022 îi aparține atât angajatorului Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei care nu a asigurat angajatul Moraru Veaceslav cu echipament corespunzător pentru exercitarea atribuțiilor sale de serviciu și l-a admis la locul de muncă în afară orelor de program, dar și a angajatului Moraru Veaceslav care s-a prezentat la serviciu, înafara orelor de muncă, în timpul aflării în concediu de odihnă, în stare de ebrietate.

87. Din considerentele enunțate în pct. 82-84 *supra*, instanța de apel respinge ca nefondate și lipsite de suport juridic alegațiile din cererea de apel cu referire la dezacord apelantei cu constatările și concluziile Inspectoratului de Stat al Muncii din procesului-verbal nr. ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 (reconfirmate prin declarațiile martorului Șova Igor), privitor la cauzele producerii accidentului de muncă mortal și persoanele care au încălcat prevederile actelor legislative și altor acte normative în domeniul muncii. Or, dacă Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” nu era de acord cu constatările și concluziile respective, trebuia să le conteste în instanța de contencios administrativ, în modul și termenul prevăzut de Codul administrativ. **Instanța de drept comun nu este în drept să-și aroge la examinarea prezentei cauze competența și atribuțiile instanței de contencios administrativ.**

88. De asemenea, din considerentele menționate, instanța de apel respinge și alegațiile apelantului, bazate pe Scrisoarea-răspuns nr. 154 din 17 februarie 2025, subsemnată de directorul adjunct al Inspectoratul de Stat al Muncii, la cererea directoarei Instituției Publice Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei, doamna Hacina Lilia, nr. 122 din 27 ianuarie 2025 (*înaintată unilateral după emiterea hotărârii instanței de fond, în timp de cauza se afla spre examinare la Curtea de Apel Nord*), cu privire la dezacordul cu procesul-verbal nr. ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 privind cercetarea accidentului de muncă mortal (fila dosarului 207-208), scrisoare în care se face o analiză și apreciere critică a procesului-verbal menționat. Or, opinia personală din 17 februarie 2025, fie ea și a directorului adjunct al Inspectoratul de Stat al Munci, nu poate substitui procesului-verbal nr. ISM-2022-PV62115 din 8 august 2022 privind cercetarea accidentului de muncă mortal, ca act administrativ în vigoare (valabil), implicit nu poate înlătura efectele juridice ale acestui act.

89. Mai mult, distinct de aspectele sus-indicate, instanța de apel menționează că înscrisul Scrisoarea-răspuns nr. 154 din 17 februarie 2025, în genere nu poate fi admis ca probă în prezenta cauză (este inadmisibil), deoarece a fost administrată și anexată de apelant la cererea de apel suplimentară din 18 martie 2025 contrar prevederilor art. 372 alin. (1) Cod de procedură civilă (Prezentarea de noi probe și pretenții în instanța de apel), care prevede expres că, *Părţile şi alţi participanţi la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă acestea*

respectă prevederile art. 119[1] alin. (2), dacă acestea nu au fost reclamate de către prima instanță la cererea participanților la proces sau dacă au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanţă.

90. Însă pârâtul și intervenientul accesoriu din partea acestuia nu au avut niciun impediment în faza de pregătire a cauzei pentru dezbaterile judiciare în instanța de fond, să înainteze cereri/demersuri, inclusiv către Inspectoratul de Stat al Muncii, să prezinte spre anexare la dosar răspunsuri și orice alte înscrisuri pe care le considerau pertinente, cu înmânarea copiilor de pe acestea părții reclamante pentru ca să se expună asupra acestora, să prezinte contraprobe etc.

91. Potrivit art. 1998 alin. (1) Cod civil, *cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.*

92. Conform art. 2005 Cod civil, (*1) Comitentul răspunde de prejudiciul cauzat cu vinovăţie, iar în cazurile expres prevăzute de lege, fără vinovăţie, de către administratorul, salariatul său sau o altă persoană subordonată comitentului (prepus) în funcţiile care i s-au încredinţat.*

93. Art. 2025 alin. (1) Cod civil, *prevede că repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situației anterioare (transmiterea unui bun de același gen și de aceeași calitate, repararea bunului deteriorat etc.), iar dacă aceasta nu este cu putință ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură, prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilit prin acordul părților sau, în lipsa unui asemenea acord, prin hotărâre judecătorească.*

94. În corespundere cu art. 2026 Cod civil, *(1) Prejudiciul cauzat din intenţia persoanei vătămate nu se repară. (2) Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăţie a persoanei vătămate.*

95. Instanța de fond corect a subliniat că, răspunderea **civilă** pentru prejudiciul cauzat prin vătămare integrității corporale, prin altă vătămare a sănătății ori prin deces este o răspundere delictuală, care trebuie să conțină în sine următoarele

condiţii generale, inclusiv şi în cazurile vătămării sănătăţii în timpul executării obligaţiunilor de serviciu: existenţa unei fapte ilicite (în sens civil), adică acţiune sau inacţiune, care are ca rezultat încălcarea drepturilor subiective sau interesele legitime ale unei persoane; existenţa unui prejudiciu care constă în rezultatul sau efectul negativ suferit de o persoană prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces datorită faptei ilicite (în sens civil) săvârșite de o altă persoană; legătura de cauzalitate între fapta ilicită (în sens civil) şi prejudiciu; existenţa vinovăției persoanei care a săvârșit această faptă ilicită.

96. De asemenea, prima instanță just a menționat că, **pentru survenirea răspunderii civile a angajatorului** pentru dauna cauzată sănătăţii salariaţilor sunt necesare, în afara condiţiilor generale, şi unele condiţii speciale şi anume: **a)** la momentul cauzării prejudiciului să existe raporturi de muncă între angajator şi salariat; **b)** prejudiciul să fi fost cauzat salariatului în timpul şi în legătură cu executarea obligaţiunilor de serviciu.

97. La acest capitol, instanța de fond corect a evidențiat un aspect de principiu pentru soluționarea justă a prezentei cauze, și anume că, în speța dată urmează a fi efectuată o delimitare clară între răspunderea civilă delictuală și răspunderea penală.

98. Prin urmare, în opinia instanței de apel, prima instanță, acordând deplină eficiență prevederilor legale și doctrinare sus enunțate, raportate la circumstanțele cauzei, întemeiat a conchis că survenirea accidentului de muncă din 5 iunie 2022 se datorează culpei ce îi revine atât salariatului Moraru Veaceslav, cât și angajatorului - Instituția Publică “Alecu Russo” Orhei, fiind deci aplicabilă în cazul de față, conform legislației relevante, răspunderea civilă delictuală mixtă a acestora.

99. În acest sens, intanța de apel este de acord cu constatarea instanței fond că, unul din principiile de bază ale reglementării raporturilor de muncă și a altor raporturi legate nemijlocit de acestea, reglementat la art. 5 lit. d) din Codul muncii, este asigurarea dreptului fiecărui salariat la condiţii echitabile de muncă, inclusiv la condiţii de muncă care corespund cerinţelor securității şi sănătății în muncă.

100. Raporturile juridice ce ţin de instituirea de măsuri privind asigurarea securităţii şi sănătăţii lucrătorilor la locul de muncă sunt reglementate prin Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008, care la art. 2 alin. (2) *stabileşte principiile generale privind prevenirea riscurilor profesionale, protecţia lucrătorilor la locul de muncă, eliminarea factorilor de risc şi de accidentare, informarea, consultarea, participarea echilibrată, instruirea lucrătorilor şi a reprezentanţilor acestora, precum şi liniile directoare generale privind aplicarea principiilor menţionate.*

101. Conform dispozițiilor art. 10 alin. (2) lit. e) Codul muncii, *angajatorul este obligat să asigure salariaţilor condiţiile de muncă corespunzătoare cerinţelor de securitate şi sănătate în muncă.*

102. Potrivit art. 9 alin. (1) al Legii securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008, *angajatorul este obligat să asigure securitatea şi sănătatea lucrătorilor sub toate aspectele ce ţin de activitatea desfăşurată.*

103. Iar potrivit art. 10 alin. (1), (2) al Legii securității și sănătății în muncă nr.186 din 10 iulie 2008, *(1) În cadrul realizării responsabilităţilor, angajatorul este obligat: a) să asigure aplicarea dispozițiilor actelor normative de securitate și sănătate în muncă, relevante domeniului de activitate, particularităţilor procesului de muncă şi elementelor sistemului de muncă: om, echipamente de muncă, sarcină de muncă, mediu de muncă;c) să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea securităţii şi sănătăţii în muncă a lucrătorilor, inclusiv pentru prevenirea riscurilor profesionale, pentru asigurarea informării şi a instruirii, precum și pentru asigurarea mijloacelor necesare. (2) Angajatorul este obligat să vegheze la adaptarea măsurilor prevăzute la alin. (1), ţinând seama de schimbarea împrejurărilor, cu scopul de a ameliora situaţia existentă..*

104. Totodată, în conformitate cu art. 19 din Legea securității și sănătății în muncă nr.186 din 10 iulie 2008, (*1) Fiecare lucrător, inclusiv cel care prestează munca la distanţă, îşi va desfăşura activitatea în conformitate cu pregătirea profesională şi instruirea sa, precum şi cu instrucţiunile de securitate şi sănătate în muncă primite din partea angajatorului, astfel încît să nu expună la pericol de accidentare sau de îmbolnăvire profesională nici propria persoană şi nici alte*

persoane care ar putea fi afectate de acţiunile sau de omisiunile lui în timpul lucrului. (2) Pentru realizarea dispoziţiilor alin.(1), lucrătorii sînt obligaţi: a) să utilizeze corect maşinile, aparatele, uneltele, substanţele periculoase, echipamentele de transport şi alte mijloace de producţie; b) să utilizeze corect echipamentul individual de protecţie pus la dispoziţie şi, după utilizare, să îl înapoieze sau să îl pună la locul destinat pentru păstrare; d) să comunice imediat angajatorului şi/sau lucrătorilor desemnaţi orice situaţie de muncă pe care au motive întemeiate să o considere un pericol grav pentru securitate şi sănătate, precum şi orice defecţiuni ale sistemelor de protecţie, g) să însuşească şi să respecte instrucţiunile de securitate şi sănătate în muncă.

105. Reieșind din prevederile art. 20 lit. d) din Legea securității și sănătății în muncă nr.186 din 10 iulie 2008, *fiecare lucrător este în drept să fie asigurat, din contul angajatorului, cu echipament individual de protecţie.*

106. Conform instrucțiunii de securitate și sănătate în muncă pentru muncitor nr. 13 aprobată prin ordinul nr. 17C-SSM din 20.09.2021 (fila dosarului 90-95), muncitorul este obligat să utilizeze echipamentul individual de lucru și echipamentul individual de protecție din dotare corespunzător scopului pentru care a fost acordat, să renunțe la îndeplinirea dispozițiilor, cerințelor cărora contravin regulilor de securitate și sănătate în muncă, să întrerupă activitatea și să refuze să o continuie dacă nu sunt respectate cerințele de securitate, să fie în deplină capacitate de muncă pe durata programului de lucru, astfel încât să nu expună la pericol atît persoana proprie cât și pe ceilalți angajați, să însușească și să respecte instrucțiunile de securitate și sănătate în muncă specifice activității prestate.

107. Așadar, reieșid din conținutul normelor legale enunțate raportate la circumstanțele de fapt ale prezentei cauze, instanța de apel consideră juste și întemeiate concluziile instanței de fond că, vinovăția angajatorului - Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei în comiterea accidentului de muncă soldat cu decesul lui Moraru Veaceslav constă în faptul că angajatorul nu a întreprins măsuri suficiente în vederea asigurării securității muncii salariatului vizat.

108. Și anume, angajatorul nu a acordat salariatului Moraru Veaceslav tehnică special adaptată pentru a asigura securitatea angajatului în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Și anume, nu l-a dotat cu echipament de protecție sigur pentru a face efectua lucrările de schimbare a lămpilor la înălțime, adică cu o scară cu bare de metal pe perimetru (a se vedea planșa fotografică de la fila dosarului 154; 220-221). Mai mult, angajatorul a admis prin intermediul prepușilor săi ca salariatul să îndeplinească lucrări de serviciu în afara orelor de program, în stare de ebrietate, deoarece, în ședința de judecată s-a constatat cu certitudine că scara pe care s-a urcat decedatul Moraru Veaceslav (a se vedea planșa fotografică de la fila dosarului 85-87) era ținută din părți de ***** Iațișin Tudor și de Pleșca Afanasii, care la acel moment îndeplinea prin cumul și funcția de ***** la Instituția Publică "Alecu Russo" Orhei, conform ordinului directorului liceului nr. 115 din 1 iunie 2022 (a se vedea fila dosarului 63).

109. Prin urmare, instanța de apel apreciază critic și respinge ca neîntemeiate alegațiile apelantului din cererea de apel, precum că unicul vinovat de comiterea tragicului accident este Moraru Veaceslav, din motiv că el, fiind în stare de ebrietate alcoolică, în zi de uminică, din proprie inițiativă, neținând cont de observațiile făcute de Iațișin Tudor și Pleșca Afanasii, utilizând o scară adusă din afara liceului, s-a apucat de unul singur să schimbe lămpile la plafoanele de pe podul sălii festive a liceului, la o înălțime de 6 metri (!)

110. Or, aceste alegații sunt combătute prin probele administrate în prezenta cauză, care în ansamblul lor dovedesc indubitabil că, acțiunile salariatului Moraru Veaceaslav de schimbare a lămpilor în sala festivă a liceului în ziua de dumnică – 5 iunie 2022, au fost efectuate la solicitarea și cu încuviințarea tacită a angajatorului, prin intrmediul prepușilor săi ***** Iațișin Tudor și ***** Pleșca Afanasii.

111. Astfel, potrivit explicațiilor scrise date de directoarea liceului Hacina Lilia în fața inspectorului de muncă (anexate la dosar, fila 69-70) dumneaei a menționat că, anterior accidentului de muncă "s-a făcut o evaluare a stării de funcționare a lămpilor electrice din incinta liceului s-a preconizat procurarea lămpilor în vederea lichidării carențelor în școală, termen de executare 27.04.2022, în temeiul Deciziei Consiliului de Administrație, proces-verbal nr.8 din 28.03.2022".

112. Având în vedere că decedatul Moraru Veaceslav activa în funcția de muncitor de deservire, reieșind din fișa postului acestuia (fila dosarului 81-82), este evident că lui îi revenea această sarcină/obligație de schimbare a lămpilor electrice din incinta liceului ”Alecu Russo” Orhei, incșusiv în sala festivă.

113. În acest context, instanța de apel relevă că, în explicațile date în cadrul dezbaterilor judiciare în fața primei instanțe, reclamanta Moraru Olga (soția decedatului Moraru Veaceslav) a declarat că, soțul său nu din propria inițiativă a ieșit la lucru din concediu de odihnă anual în zi de duminică, ci directoarea l-a rugat, deoarece a doua zi luni erau programate examenele de BAC pentru elevi.

114. Împrejurarea relatată de reclamanta Moraru Olga este confirmată indirect prin declarațiile date de ***** Iațișin Tudor și ***** Pleșca Afanasii, care, fiind audiați în ședință de judecată în calitate de martori, au confirmat faptul că, în ziua de duminică pe 05 iunie 2022 electricianul Moraru Veaceslav schimba lămpile de la plafoanele din sala festivă a liceului, deoarece a doua zi - luni în această sală trebuiau să se desfășoare examenele de bacalaureat. Moraru Veaceslav se urca pe scară ca să schimbe lămpile, iar ei țineau scara, timp în are Moraru a lunecat și căzut jos de la înălțime. De menționat că, potrivit explicațiilor date de către Pleșca Afanasii, Moraru Veaceslav l-a sunat cu zi înainte sâmbăta) și l-a preîntâmpinat c v veni doua zi (duminică) pentru a schimba lămpile în sala festivă a liceului.

115. Astfel, martorul Iațîșin Tudor, fiind audiat în ședința de judecată, a relatat că ”*este angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, în calitate de paznic. În ziua de duminică seara, se afla în tură de muncă. Când a ajuns la școală d. Afanasii (Pleșca) și d. Moraru erau într-un birou. S-a salutat cu ei* ***după care i-au zis să îi ajute să pună niște becuri în sala mare, deoarece la ziua de luni urma să aibă loc examenele de bacalaureat.*** *Moraru Veaceslav s-a urcat pe o scară la înălțime ca să schimbe lampa, după a coborât, a mutat scara, s-a urcat din nou și a căzut jos de la înălțime*” (pct. 68 *supra*).

116. La rândul său, martorul Pleșca Afanasii a declarat instanței că, ”*este angajat al Instituției Publice Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, în calitate de *****, dar în zilele respective îl înlocuia pe Dorienco Alexandru, ce activează în calitate de *****.* ***Moraru Veaceslav l-a sunat sâmbătă și i-a zis că vrea sa vină duminică să schimbe lămpile****, la care i-a răspuns să vină în zi de lucru și nu duminica. Duminică dânsul personal a venit la lucru ca să aerisească sălile*

deoarece luni urma să aibă loc testele de bacalaureat. *Moraru Veaceslav a venit și el la liceu pentru a schimba lămpile și a adus o scară. Din start a refuzat să îl ajute,* ***după care i-au ținut scara împreună cu Iațîșin Tudor. Moraru Veaceslav s-a urcat pe scară însă la un moment a lunecat și a căzut jos*****”** (pct. 69 supra).

117. Astfel, chiar dacă martorul Plești Afanasie a menționat că a a refuzat să-l asiste pe decedat la efectuarea lucrărilor de schimb a lămpilor, intanța de apel apreciază critic aceste declarații, or, tot el a declarat că împreună și cu ***** Iațișin Tudor îl ajutau pe decedat să schimbe acele lămpi, ținându-i scara. Deci, în final, a existat un acord tacit între ei la executarea acestor lucrări. Și asta în situația în care aceștia nu au fost instruiți de către angajator în domeniul securității muncii, și anume cum urmează să acționeze la efectuarea unor astfel de lucrări.

118. Mai mult, reieșind din declarațiile lui Plești Afanasie rezultă că, admnistrația liceului știa (nu putea să nu știe) încă cu o zi înainte (de sâmbătă) că Moraru Veaceaslav va veni a doua zi duminică să schimbe lămpile în sala festivă a liceului, deoarece luni în această sală urmau să se desfășoare examenele de bacalaureat.

119. Plus la aceasta, instanța de apel reiterează în acest context că, după cum s-a menționat mai sus, că potrivit explicațiilor scrise date de Hacina Lilia în fața inspectorului de muncă, dumneaeia menționat că anterior accidentului „s-a făcut o evaluare a stării de funcționare a lămpilor electrice din incinta liceului, s-a preconizat procurarea lămpilor în vederea lichidării carențelor în școală, termen 27.04.2022, în temeiul Deciziei Consiliului de Administrație, proces-verbal nr.8 din 28.03.2022”. Obligația de schimbare a lămpilor ținea fișa postului salartiatului Moraru Veaceslav. Accidentul de muncă mortal s-a produs la data de 5 iunie 2022, adică peste 2 luni și 8 zile de la data emiterii procesului-verbal nr. 8 prin care se constatase carențe cu referire la funcționalitatea lămpilor electrice din incinta școlii. Însă, angajatorul nu a prezentat nicio probă că, a pus în discuție cu Moraru Veaceslav și alți lucrători, și a stabilit cert cu ce instrumente sigure vor fi schimbate lămpile, în special în locurile (încăperile) unde tavanul este destul de înalt, așa cum este în sala festivă, în care s-a produs accientul de muncă, care are o înălțime de 6 metri. Deci, angajatorul a stabilit sarcina de a schimba lămpile, inclusiv în locurile cu tavane înalte, executarea căreia ținea de obligațiile de servicviul ale salariatului Moraru Veaceslav, conform fișei postului (fila dosarului

81-82), însă în cadrul unității (instituției) dispozitive sigure cum ar fi scări dotate cu bare de protecție contra căderii de la înălțime nu sunt și decedatul a fost nevoit să plece singur să caute o scară cu care a venit la muncă în ziua când s-a produs accidentul, pentru a executa obligația de serviciu, fiindcă a doua zi în sala festivă urmau să se desfășoare examenele de bacalaureat. Or, angajatorului îi revine obligația de asigurare a securității salariatului la exercitarea atribuțiilor de serviciu, iar prin admiterea unui salariat de a-și îndeplini atribuțiile de muncă în stare de ebrietate, în afara orelor de program și prin intermediul unor echipamente (la caz scară) periculoase pentru viață, este culpabil nu doar salariatul, dar și angajatorul.

120. Ce ține de argumentul apelantului, precum că vina de comitere a accidentului de muncă, soldată cu decesul salariatului Moraru Veaceslav îi aparține în exclusivitate acestuia, fiindcă a venit pe 5 iunie 2022 la locul de muncă în stare de ebrietate alcoolică avansată, instanța de apel îl respinge, întrucînt vina în admiterea la muncă a salariatului într-o asemenea stare îi aparține la fel, angajatorului.

121. Așadar, din cumulul probelor administrate la dosar, instanța de apel consideră că, prima instanță corect a reținut că există și vina unității - Instituța Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei în producerea accidentului de muncă mortal, care nu s-a conformat prevederilor art. 10 alin. (1), (2) al Legii securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008 și a admis ca angajatul Moraru Veaceslav să îndeplinească atribuții de serviciu în lipsa unor echipamente care să asigure securitatea acestuia, în stare de ebrietate, în zi de odihnă.

122. În cererea de apel, apelanta Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei a mai invocat că instanța de fond neîntemeiat a respins argumentele părții pârâte bazate pe ordonanța Procuratura Orhei din 15 august 2022, prin care s-a refuzat în începerea urmăririi penale pe faptul decesului cet. Moraru Veaceslav, pe motiv că careva persoane vinovate de cauzarea acestuia sau circumstanțe care ar întruni semnele constitutive ale vreunei infracțiuni prevăzute de Codul penal pe acest caz nu au fost stabilite.

123. Instanța de apel respinge ca nefondate și aceste alegații din cererea de apel, or, prima instanță întemeiat și legal a respins argumentele pârâtului bazate pe ordonanța menționată.

124. Astfel, instanța de fond just a statuat că, lipsa constatării unei componențe de infracțiune de către organul de urmărire penală nu exclude automat antrenarea răspunderii civile delictuale a angajatorului.

125. Mai mult, prima instanță corect a reținut că, instanței de judecată îi revine sarcina stabilirii existenței componenței delictului civil și a persoanelor vinovate, și nu organului de urmărire penală.

126. Or, neatragerea la răspundere penală pe careva persoane fizice nu împiedică victima prejudiciului să ceară repararea prejudiciului prin instituția răspunderii civile delictuale, care are reguli distincte față de răspunderea penală.

127. Pe de altă pate, instanța de apel notează că, existența unei ordonanțe de refuz în pornirea urmăririi penale care este întemeiată pe concluziile organului de urmărie penală (implicit ale procurorului), nu echivalează cu o probă care are autoritatea de lucru judecat (*res judicata*), nefiind deci obligatorie pentru instanța de judecată chemată să soluționeze prezenta cauză civilă.

128. Or, potrivit art.123 alin. (3) Cod de procedură civilă, doar sentinţa pronunţată de instanţa judecătorească într-o cauză penală, rămasă irevocabilă, este obligatorie pentru instanţa chemată să se pronunţe asupra efectelor juridice civile ale actelor persoanei împotriva căreia s-a pronunţat sentinţa numai dacă aceste acte au avut loc şi numai în măsura în care au fost săvîrşite de persoana în cauză.

129. În celelalte cazuri, instanța civilă apreciază probele și își face concluziile sale în conformitate cu regulile prevăzute expres la art. 130 alin. (2) și (3) Cod de procedură civilă, care stipulează *inter alia* că, *”(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanţa judecătorească o forţă probantă prestabilită fără aprecierea lor. (3) Fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi suficienţa pentru soluţionarea cauzei.”*

130. Prin urmare, instanța de fond, analizând tot probatoriu administrat și cercetat la examinarea cauzei civile, just a ajuns la concluzia că vina de producerea accidentului de muncă mortal din 5 iunie 2022, aparține nu doar salariatului

Moraru Veaceslav, ci și angajatorului – Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei, aplicând astfel corect legea materială și anume articolul 18 alin (4) din Legea nr. 186 din 2008 care indică ”(*4) Dacă reducerea capacităţii de muncă sau decesul lucrătorului a survenit în urma unui accident de muncă nu numai din vina unităţii ci şi a accidentatului, se aplică răspunderea mixtă conform legii şi mărimea indemnizaţiei unice se reduce în dependenţă de gradul de vinovăţie a accidentatului.*” coroborat cu prevederile art. 2026 alin. (2) Cod Civil, care stipulează că, *(2) Dacă culpa gravă a persoanei vătămate a contribuit la producerea prejudiciului sau la agravarea lui, despăgubirea se reduce potrivit gradului de vinovăţie a persoanei vătămate.*

131. Astfel, instanța de fond just a conchis despre prezența în acțiunile persoanelor culpabile de producerea accidentului de muncă (salariatul și angajatorul), a elementelor componente ale răspunderii juridico-civile mixte, existând fapta (acțiunile/inacțiunile) prejudiciabilă, vinovăția, fiind identificați autorii căror le sunt imputabile respectivele acțiuni/inacțiuni, urmările prejudiciabile precum și legătura cauzală între acestea.

132. Prin urmare, prima instanță întemeiat a ajuns la concluzia că gradul de vinovăție a părților în producerea accidentului de muncă constituie 50% pe seama salariatului Moraru Veaceslav și 50% pe seama angajatorului - Instituța Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei. În acest sens, instanța de fond corect a reținut că, Moraru Veaceslav de sine stătător a venit înafara orelor de program, în stare de ebrietate și a adus scara pe care ulterior s-a urcat și a lunecat, iar acest fapt, cu siguranța denotă că în accidentul provocat este culpa gravă a persoanei vătămate. Pe de altă parte, responsabil de securitatea muncii este în primul rând angajatorul, care prin intermediul prepușilor săi, i-a permis lui Moraru Veaceslav să urce pe scara adusă de el, pentru a-și exercita atribuțiile de serviciu, și chiar l-au asistat (”ajutat”) în acest sens, cu toate că exist un pericol real pentru viața și sănătatea acestuia. Nu în ultimul rând, instanța de fond a reținut și alt factor determinant al producerii accientului de muncă mortal că, angajatorul nu a asigurat salariatul cu echipament corespunzător și anume cu dispozitive sigure cum ar fi scară dotată cu bare de protecție contra căderii de la înălțime (a se vedea planșa fotografică de la fila161-162; 120 verso-121). Drept urmare, salariatul Moraru Veaceslav a fost nevoit să plece singur să caute o scară cu care a venit la

muncă în ziua când s-a produs accidentul, pentru a executa obligația de serviciu, fiindcă a doua zi în sala festivă urmau să se desfășoare examenele de bacalaureat. Or, angajatorului îi revine, în primul rând, obligația de asigurare a securității salariatului la exercitarea atribuțiilor de serviciu, iar prin admiterea unui salariat de a-și îndeplini atribuțiile de muncă în stare de ebrietate, în afara orelor de program și prin intermediul unor echipamente (la caz scară) periculoase pentru viață, este culpabil nu doar salariatul, dar și angajatorul.

133. Instanța de apel ține să sublinieze în mod special la acest segment că, dacă angajatorul – Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” avea să-l asigure încă din luna aprilie 2022 pe salariatul Moraru Veaceslav cu echipament corespunzător și anume cu dispozitive sigure cum ar fi scară dotată cu bare de protecție contra căderii de la înălțime, cu siguranță tragicul accident de muncă, care s-a produs pe 5 iunie 2022, putea fi evitat, indiferent de faptul că, Moraru Veaceslav se afla în concediu de odihnă anual, că a venit la locul de muncă pentru a-și îndeplini obligațiile de serviciu în zi de odihnă (duminică) și că consumase alcool.

134. Totodată, instanța de apel reiterează în acest context încă odată că vina salariatului și angajatorului în producerea accidentului de muncă a fost stabilită de către organul de stat special abilitat - Inspectoratul de Stat al Muncii, iar gradul de vinovăție al fiecăruia din ei îl apreciază în exclusivitate instanța de judecată, ținând cont de toate circumstanțele cauzei, în ansamblul lor.

135. Conform art. 18 alin. (2), (4), (5) al Legii securității și sănătății în muncă nr.186 din 10 iulie 2008, *în caz de deces al lucrătorului în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională repară prejudiciul material persoanelor care au dreptul la aceasta, în modul şi în mărimea stabilită de lege, şi, în plus, le plăteşte, din contul mijloacelor proprii, o indemnizaţie unică, luîndu-se ca bază salariul mediu anual al celui decedat, înmulţit la numărul anilor compleţi pe care acesta nu i-a trăit pînă la vîrsta de 62 de ani, dar nu mai puţin de 10 salarii medii anuale. Dacă reducerea capacităţii de muncă sau decesul lucrătorului a survenit în urma unui accident de muncă nu numai din vina unităţii ci şi a accidentatului, se aplică răspunderea mixtă conform legii şi mărimea indemnizaţiei unice se reduce în dependenţă de gradul de vinovăţie a accidentatului. Indemnizaţia unică*

se plăteşte persoanelor care au dreptul la aceasta de către unitatea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru boala profesională, în modul stabilit de Guvern.

136. Prin Hotărârea Guvernului nr. 513 din 11 august 1993, a fost aprobat **Regulamentului *cu privire la plata de către întreprinderi, organizaţii şi instituţii a indemnizaţiei unice pentru pierderea capacităţii de muncă sau decesul angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecţiuni profesionale***, care prevede în partea sa relevantă prezentei cauze următoarele:

Pct. 1. *Întreprinderile, organizaţiile şi instituţiile, indiferent de formele lor de proprietate şi de activitate economică, în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova poartă răspundere materială pentru prejudiciile cauzate angajaţiilor de accidentele de muncă sau afecţiunile profesionale.*

Pct. 2. *Întreprinderea este scutită de plata indemnizaţiei unice, prevăzute de legislaţia în vigoare, dacă dovedeşte că accidentul de muncă sau afecţiunea profesională nu-i poate fi imputată.*

Pct. 3. *Vina Întreprinderii în producerea accidentului de muncă sau declanşarea afecţiunii profesionale o stabilesc organele de stat special abilitate.*

Pct. 6. *În cazul când decesul angajatului a survenit în urma unui accident de muncă sau unei afecţiuni profesionale, primesc indemnizaţia unică în părţi egale persoanele care, în conformitate cu legislaţia în vigoare, beneficiază de dreptul la repararea prejudiciului cauzat.*

Dacă persoanele menţionate în prima parte a acestui punct nu există, indemnizaţia unică se plăteşte în părţi egale soţiei (soţului), copiilor şi părinţilor decedatului (decedatei), indiferent de vîrstă, capacitatea lor de muncă şi de alte condiţii.

În caz de litigiu, indemnizaţia unică pentru persoanele prevăzute în alineatele întîi şi doi ale acestui punct se plăteşte în baza deciziei judiciare.

Pct. 8. *În cazul decesului angajatului, survenit în urma unui accident de muncă sau unei afecţiuni profesionale, cuantumul indemnizaţiei unice pentru*

persoanele care beneficiază de acest drept se stabileşte în suma rezultată din înmulţirea salariului mediu anual al celui decedat cu numărul de ani compleţi pe care acesta nu i-a supravieţuit pînă la vîrsta de şaizeci de ani, dar nu mai puţin decît zece salarii medii anuale.

Pct. 9. *Pentru calcularea indemnizaţiei unice, salariul mediu anual al accidentatului se determină pentru perioada de decontare de doi ani (24 luni calendaristice – de la data de 1 pînă la data de 1) premergători pierderii capacităţii de muncă ori decesului angajatului în urma unui accident de muncă sau unei afecţiuni profesionale.*

Pct. 10. *La determinarea salariului mediu anual al angajatului, căruia i s-a stabilit pierderea capacităţii de muncă sau care a decedat, pentru calcularea cuantumului indemnizaţiei unice lunile în care accidentatul nu a lucrat sau a lucrat un număr necomplet de zile din motive de boală, concediere sau din alte motive, prevăzute de legislaţia în vigoare, se exclud din calcul şi se înlocuiesc cu alte luni imediat premergătoare. Lunile în care angajatul nu a lucrat sau a lucrat un număr necomplet de zile din alte motive nu se exclud din calcul şi nu se înlocuiesc cu alte luni.*

Pct. 12. *Pentru determinarea cuantumului indemnizaţiei unice se iau în calcul toate tipurile de salarii din care, conform reglementărilor în vigoare, se reţin cote pentru asigurările sociale.*

La determinarea salariului real *al angajaţilor remuneraţi în bani şi în natură, plata în natură se recalculează la preţurile de stat cu amănuntul din perioada cînd s-a efectuat remunerarea.*

Pct. 15. *Dacă accidentul de muncă, ce a cauzat pierderea capacităţii de muncă sau decesul angajatului, s-a produs nu numai din vina întreprinderii, ci şi ca urmare a imprudenţei accidentatului, se aplică răspunderea mixtă. În cazul acesta cuantumul indemnizaţiei unice prevăzute de punctele 7 şi 8 ale prezentului Regulament se micşorează în dependenţă de gradul de vinovăţie al accidentatului în producerea accidentului de muncă. Pentru plata indemnizaţiei unice se stabileşte gradul de vinovăţie a accidentatului în modul prevăzut de legislaţie*

pentru repararea prejudiciilor materiale pricinuite angajatului în accidentul de muncă.

În situaţia în care pierderea capacităţii de muncă a angajatului sau decesul au survenit în urma unei afecţiuni profesionale, indemnizaţia unică se plăteşte, respectiv, în mărimile prevăzute de punctele 7 şi 8 ale prezentului Regulament. În acest caz nu se aplică răspunderea mixtă.

Pct. 18. *Cererea de plată a indemnizaţiei unice se depune la Întreprinderea care poartă vina pentru accidentul de muncă sau pentru declanşarea afecţiunii profesionale.*

Pct. 21. *Plata indemnizaţiei unice persoanelor care beneficiază de acest drept se efectuează de către Întreprinderea vinovată de producerea accidentului de muncă sau de declanşarea afecţiunii profesionale din contul mijloacelor proprii.*

137. Reieșind din prevederile legale enunțate, instanța de fond corect a reținut că, întreprinderile, organizațiile şi instituțiile, indiferent de formele lor de proprietate şi de activitate economică, având în vedere răspunderea materială a acestora pentru prejudiciile cauzate angajaților de accidentele de muncă sau afecțiunile profesionale, în afară de despăgubirile care se efectuează în modul stabilit de lege, au obligația, conform art.18 din Legea securității şi sănătății în muncă, să plătească şi o indemnizație unică.

138. De asemenea, la acest capitol, prima instanță corect a reținut că, la data producerii accidentului mortal de muncă, Moraru Veaceslav era angajat (salariat) al Instituției Publice Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în funcția de *****, iar în ultimele 24 luni premergătoare decesului, realizat în cadrul instituției de învățământ, a obținut un venit în mărime de 97 055,11 lei, fapt confirmat inclusiv și prin extrasul din cont nr. 278, eliberat de Casa Națională de Asigurări Sociale (fila dosarului 20).

139. Respectiv, corect a efectuat calculul, luând în considerare venitul realizat pe ultimele 24 de luni premergătoare accidentului de muncă, suma de 97 055,11 lei fiind împărțită la 24 luni se obține mărimea salariului mediul lunar - de 4043,96

lei, astfel salariul anual constituind 48 527,55 lei (4043,96 x 12 luni = 48 527,55 lei).

140. Pornind de la prevederile art. 18 alin.(2) al Legii securității şi sănătății în muncă, prima instanță corect a înmulțit salariul anual în mărime de 48 527,55 lei la 10 ani, ce constituie minimul garantat de Lege, deoarece numărul anilor compleți pe care salariatul Moraru Veaceslav nu i-a trăit până la vârsta de 62 de ani este 9 ani (el a decedat la vârsta de 53 ani), stabilind că indemnizația unică de deces constituie 485 275,55 lei (48 527,55 lei (salariul mediu anual) x 10 ani = 485 275,55 lei).

141. Prin urmare, instanța de fond întemeiat și legal a încasat de la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei în beneficiul lui Moraru Olga și *****, indemnizație unică pentru deces în accidentul de muncă a lui Moraru Veaceslav, în sumă de 242 637,75 lei, calculată după cum urmează 97055,11: 24 luni x 12 luni x 10 ani (minimul garantat de Lege) x 50% (gradul de vinovăție) = 242 637,75 lei. Or, gradul de vinovăție în producerea accidentului de muncă a fost stabilit în proporție de 50% pe seama angajatorului Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei și 50 % pe seama angajatului defunct Moraru Veaceslav.

142. Conform art. 2031 Cod civil,

(1) În cazul decesului persoanei ca urmare a vătămării grave a integrităţii corporale sau a altei vătămări a sănătăţii, dreptul la despăgubire pentru pierderea întreţinătorului îl au:

c) unul dintre părinţii, soţul sau un alt membru al familiei defunctului, indiferent dacă este apt pentru muncă sau nu, care nu lucrează şi îngrijeşte de copiii, fraţii şi surorile care erau întreţinuţi de defunct şi care nu au împlinit vîrsta de 14 ani sau care, deşi au împlinit o astfel de vîrstă, au nevoie de îngrijire din cauza sănătăţii, conform avizului organelor medicale abilitate;

d) persoanele care erau întreţinute de defunct şi care au devenit inapte pentru muncă pe parcursul a 5 ani de la decesul lui.

(2) Dreptul la despăgubire pentru pierderea întreţinătorului se recunoaşte:

a) minorilor, pînă la împlinirea vîrstei de 18 ani;

b) elevilor şi studenţilor care au împlinit 18 ani, pînă la finalizarea studiilor (cu excepţia studiilor efectuate la secţia fără frecvenţă) în instituţii de învăţămînt, dar cel mult pînă la împlinirea vîrstei de 23 de ani;

e) unuia dintre părinţi, soţului sau unui alt membru al familiei defunctului, ce îngrijeşte de copiii, fraţii şi surorile care erau întreţinuţi de defunct, pînă la împlinirea vîrstei de 14 ani sau pînă la îmbunătăţirea stării sănătăţii, confirmată prin aviz de organele medicale abilitate.

(3) La stabilirea despăgubirii se va ţine seama de nevoile persoanei îndreptăţite, precum şi de veniturile pe care, în mod normal, defunctul le-ar fi avut pe perioada pentru care se acordă despăgubirea. Dispoziţiile art. 2028-2030 se aplică în mod corespunzător.

(4) Persoanele obligate să repare prejudiciul cauzat prin deces vor fi ţinute să compenseze şi cheltuielile de înmormîntare necesare, ţinînd cont de statutul social al defunctului şi de obiceiurile locale, persoanei care le-a suportat.

143. În această latură, instanța de apel reține că reclamantele au pretins în acțiunea înaintată încasarea în beneficiul copilului minor ***** a sumei de 2558,30 lunar (minimum de existență pentru copii pentru anul 2022) până la vârsta de 18 sau 23 ani dacă copilul își va continua studiile de învățământ la secția de zi.

144. Prima instanță corect a reținut că, potrivit extrasului datelor de pe portalul Biroului Național de Statistică, minimul de existență pentru copii în anul 2022 a constituit 2 558,30 lei (fila dosarului 22) și întemeiat a conchis că, urmează a fi încasată din contul angajatorului (pârâtei) în beneficiul lui *****, cu titlu de prejudiciu pentru pierderea întreținătorului, suma de 1 279,15 lei, până la atingerea majoratului, fiind calculată în coraport cu gradul de vinovăție a angajatorului (2558,30 x 50% =1279,15 lei).

145. În acest context, instanța de apel constată că, instanța de fond just a conchis că pretenția în partea încasării prejudiciului până la vârsta de 23 ani este prematură și neîntemeiată, or, cadrul legal prevede posibilitatea încasării sumei până la vârsta indicată doar cu condiția că copilul își va continua studiile de învățământ la secția de zi, circumstanțe care nu au fost demonstrate în procesul de judecată, ținând cont de vârsta copilului ***** de 4 ani.

146. Ce ține de pretenția privind încasarea unei compensații lunare în favoarea reclamantei Moraru Olga, care este soția decedatului Moraru Veaceslav, instanța de fond de asemnea a respins-o ca neîntemeiată.

147. Hotărârea primei instanțe în partea respingerii pretențiilor din acțune indicate la pct. 145 și pct. 146 *supra* nu a fost contestată cu apel de reclamante. Prin urmare, această pretenții din acțiune nu mai sunt obiect de examinare în instanța de apel. Or, potrivit prevederilor art. 373 Cod de procedură civilă, instanța de apel este obligată să examineze cauza în limitele apelului declarat de pârâta Instituția Publică Liceul Teoretic ”Alecu Russo” Orhei.

148. Cu referire la hotărârea primei instanțe în partea ce ține de admiterea pretenției privind încasarea prejudiciului moral, instanța de apel o consideră întemeiată și legală, din următoarele considerente.

149. Potrivit art. 2036 Cod civil, *(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. (2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial. (3) Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului , muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege. (4) Dacă legea nu prevede altfel, simpla constatare a încălcării unui drept sau interes recunoscut de lege fără plata de despăgubiri oferă satisfacţie echitabilă persoanei vătămate doar cînd aceasta corespunde cu natura dreptului sau interesului recunoscut de lege încălcat şi persoana vătămată astfel va putea obţine o valoare nepatrimonială superioară prejudiciului moral suferit. (5) Dreptul la despăgubire pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale poate fi cesionat numai în cazul în care a fost stabilit printr-o tranzacţie sau printr-o hotărîre judecătorească definitivă.*

150. Conform art. 2037 Cod civil, *(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie a autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate. (2) Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată, luînd în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate.(3) La determinarea despăgubirii, instanţa de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obişnuit în împrejurări similare şi, pe de altă parte, ia în cont particularităţile cazului.*

151. Deoarece răspunderea pentru prejudiciul moral are un caracter compensator, acesta urmează să se determine de către instanța judecătorească, reieșind din circumstanțele concrete ale cauzei, ținându-se cont de persoana reclamanților şi de măsura în care această compensație poate să-i aducă satisfacție.

152. Respectiv, fiecare persoană, care pretinde că a suferit, este în drept să-şi estimeze prejudiciul moral suferit, dar numai instanţa de judecată este împuternicită prin lege să determine mărimea prejudiciului moral prin echivalent bănesc, conducându-se de noţiunea reparării rezonabile, de personalitatea reclamantului şi pârâtului, de circumstanţele cazului concret în care reclamantului i-au fost cauzate suferinţe psihice.

153. La determinarea mărimii compensaţiei pentru prejudiciul moral, atât aprecierea subiectivă privind gravitatea cauzării suferinţelor psihice sau fizice părţii vătămate, cât şi datele obiective care certifică acest fapt, îndeosebi: importanţa vitală a drepturilor personale nepatrimoniale şi a bunurilor (viaţa, sănătatea, libertatea); nivelul (gradul) suportării de către persoana vătămată a suferinţelor psihice sau fizice (pricinuirea vătămării corporale, pierderea sau limitarea capacităţii de muncă etc.); felul vinovăţiei (intenţia, imprudenţa) persoanei care a cauzat prejudiciul, în cazul în care pentru repararea prejudiciului moral este necesară prezenţa ei.

154. De asemenea, la determinarea mărimii prejudiciului moral în echivalent bănesc, instanța de judecată trebuie să ia în consideraţie şi alte circumstanţe probatoare prin actele cauzei, în particular, situaţia familială şi materială a persoanei care poartă răspundere pentru cauzarea prejudiciului moral părţii vătămate, intenția/culpa acestuia în cadrul comiterii faptei ilicite (dacă aceasta este o condiție obligatorie potrivit legii pentru survenirea răspunderii).

155. Instanța de apel consideră că pretenția reclamantelor Moraru Olga și ***** de compensare a pagubei morale suportate este întemeiată, în situația în care accidentul de muncă soldat cu decesul rudei lor apropiate s-a produs inclusiv din vina (culpa) angajatorului – Instituția Publică Liceul Teoretic ” Alecu Russo” Orhei. Or, ca rezultat al decesului lui Morari Veaceslav, soțul și, respectiv tatăl reclamantelor, ultimelor le-a fost cauzată o pagubă morală care rezultă din suferințele psihice majore, legate de pierderea unei persoane apropiate, sentimente de disperare, disconfort, etc. Astfel, reclamantelor le-a fost afectat sentimentul de iubire și de preţuire față de ruda lor apropiată, cel mai profund şi sensibil sentiment uman. Moartea unei persoane dragi lasă răni adânci și produce suferinţe psihice majore celor de care era ataşată afectiv, iar viaţa acestora este puternic perturbată şi constituie o vătămare a condiţiilor de existenţă umană.

156. Reieșind din circumstanțele de fapt relevante și ținând cont de de criteriile legale enunțate mai sus, instanța de fond corect a conchis asupra temeiniciei pretențiilor reclamantelor privind repararea prejudiciului moral, or, angajatorul Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei poartă o parte din vină (în proporție de 50 %) în decesul soțului și tatălui reclamantelor, iar decesul acestuia, le-a creat suferințe fizice și morale, pe care le suportă până în prezent.

157. Instanța de apel relevă că, la stabilirea mărimii echitabile a compensației ce urmează a fi încasată pentru prejudiciul moral, instanțele de judecată trebuie să ia în considerare și Recomandarea nr. 6 a Curții Supreme de Justiție privind satisfacția echitabilă, conform căreia în cazul constatării violării dreptului fundamental prevăzut de art. 2 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale (dreptul la viață), potrivit practicii CtEDO instanțele

judecătorești ar putea să acorde satisfacție morală în limitele 6.000 – 30.000 Euro, conform echivalentului în monedă națională.

158. Pornind de la aceste raționamente, instanța de apel consideră întemeiată și legală soluția instanței de fond privind încasarea de la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei în beneficiul reclamantelor Moraru Olga și *****, suma de a câte 50 000 (cincizeci mii) lei (echivalent cu circa 2.560 euro) pentru fiecare cu titlu de prejudiciul moral, sumă care a fost apreciată inclusiv ținându-se cont de gradul de vinovăție a angajatorului constatat de către instanța de judecată.

159. În corespundere cu art. 98 alin. (1) din Codul de procedură civilă, *cheltuielile aferente judecării cauzei, suportate de instanţa judecătorească, precum şi taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporţional părţii admise din acţiune dacă pîrîtul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată.*

160. Totodată, în conformitate cu art. 85 alin. (1) Cod de procedură civilă (în vigoare la data depunerii cererii de chemare în judecată), *de taxă de stat pentru judecarea cauzelor civile se scutesc reclamanţii în acţiunile de reparaţie a prejudiciului cauzat prin vătămare a integrităţii corporale sau prin altă vătămare a sănătăţii ori prin deces;*

161. Reieşind din faptul că la data depunerii acţiunii reclamantele au fost scutite de drept de obligaţia de plată a taxei de stat, instanţa de fond corect a încasat de la Instituția Publică Liceul Teoretic "Alecu Russo" Orhei, în beneficiul bugetului de stat suma 7 529,13 (șapte mii cinci sute douăzeci și nouă, 13) lei, cu titlu de taxă de stat, calculată conform preverilor legale în vigoare la momentul depunerii acțiunii (242637,75 x 3% +150 lei +100 lei = 7529,13 lei).

VII. Costuri și cheltuieli de judecată:

162. Potrivit art. 94 Cod de procedură civilă:

(*1) Instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează*

cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului.

(2) În cazul mai multor reclamanţi sau pîrîţi, aceştia sînt obligaţi să compenseze cheltuielile de judecată în mod egal, proporţional sau solidar, în funcţie de interesul fiecăruia ori de caracterul litigiului dintre ei. Dacă unul dintre coparticipanţi a utilizat mijloace speciale de apărare judiciară, ceilalţi nu sînt responsabili de cheltuielile lui.

(3) Prevederile alin.(1) şi (2) se aplică şi la repartizarea între părţi a cheltuielilor de judecată în instanţă de apel, în instanţă de recurs şi în cadrul revizuirii.

163. Având în vedere că apelanta Instituția Publică Liceu Teoretic ”Alecu Russo” Orhei a pierdut procesul, potrivit prevederilor art. 94 Cod de procedură civilă, nu beneficiază de dreptul la compensarea cheltuielilor de judecată suportate la examinarea prezentei cauze în apel.

164. Intimatele Moraru Olga și ***** nu au solicitat comensarea de cheltuieli de judecată suportare în instanța de apel.

165. Așadar, având în vedere că prima instanță a determinat corect raportul juridic dedus judecății; circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite şi elucidate pe deplin; probelor prezentate li s-a dat apreciere completă, obiectivă şi sub toate aspectele, iar hotărârea este legală şi întemeiată, completul Colegiului civil ajunge la concluzia că apelul declarat de S.A. ”Servicii Comunale Florești”, urmează a fi respins ca nefondat, cu menținerea fără modificări a hotărârii Judecătoriei Soroca (sediul central) din 29 octombrie 2024. Or, criticile aduse de apelant nu pot duce la admiterea apelului, în situația în care argumentele invocate cererea de apel sunt neîntemeiate, având un caracter pur declarativ.

166. În temeiul celor expuse, conducându-se de prevederile art. 385 lit. a), art. 389 și art. 390 Cod de procedură civilă, instanța de apel,-

D E C I D E :

Respinge apelul declarat de Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, prin intermediul avocatului Tamara Plămădeală.

Menține hotărârea Judecătoriei Orhei (sediul central) din 13 noiembrie 2024, emisă în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Moraru Olga și ***** în contradictoriu cu Instituția Publică Liceul Teoretic “Alecu Russo” Orhei, intervenient accesoriu Hacina Lilia, privind stabilirea gradului de vinovăție în producerea accidentului de muncă, încasarea indemnizației unice pentru deces în accident de muncă, achitarea compensațiilor pentru pierderea întreținătorului, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs în Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni de la comunicarea deciziei motivate, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele ședinței,

judecător Radu Holban

Judecătorii Svetlana Ghercavii

Cristina Prisacari